

MRSA-skandale

Styrelse fortiede ekspert-råd, og prøvede at lukke munden på kritisk forsker

I årevis anbefalede DTU's Fødevareinstitut, at avlstoppen i 26 danske svinebesætninger skulle undersøges for MRSA for at forebygge smittefare og penicillin-resistens. Men i årevis undlod Fødevarestyrelsens chefer at videregive anbefalingerne til Folketinget. Alt imens voksede smitten, så i dag er hovedparten af danske svin smittet, og 12.000 danskere er foreløbig ramt af svinebakterien.

Samtidig afslører en åbenmundet eks-instituttdirektør på DTU – som leverer myndighedsrådgivning til styrelsen – at en direktør i styrelsen prøvede at lukke munden på super-eksperten på det kontroversielle område. Ekspertens vurdering var politisk ubekvem for ministeriet.

Dermed er der en ny stor sag – lige efter Gyllegate – hvor en myndighed har prøvet at presse 'sektorforskningen' til at tilrette sin faglig-saglige rådgivning.

Styrelseschef til DTU-chef: Dæmp din medarbejder

I en mail fra maj 2014 – som DR har fået aktindsigt i – luftede **styrelsesdirektør Esben Egede Rasmussen** utilfredshed med, at DTU-eksperten Frank Aarestrup offentligt fortalte om, at han og hans forskningsteam mente, at man hurtigst muligt burde undersøge toppen af den danske avlsbestand. Utilfredsheden blev luftet på topchef-niveau udenom Aarestrup, direkte til daværende DTU-instituttdirektør, Jørgen Schlundt.

"Dette er ikke tilfredsstillende", skrev styrelsesdirektøren. "Det forventer jeg, at du og den øvrige ledelse en gang for alle får gjort Frank Aarestrup begribeligt".

DTU-afdelingsleder havde livsforsikring

DTU's afdelingschef Flemming Bager var Frank Aarestrups chef, og de var helt enige om MRSA-anbefalingen som led i DTU's myndighedsbetjening. Han er derfor uenig i styrelsesdirektørens udlægning, og han kan dokumentere, at anbefalingen blev fremført i MRSA-Styregruppen, hvor Fødevarestyrelsens top var repræsenteret ved veterinærdirektør Per Henriksen – nøglepersonen i at tilbageholde Aarestrups MRSA-anbefaling.

Og veterinærdirektøren og styrelsesdirektøren gav i DR's MRSA-dokumentar ikke overbevisende forklaringer på, hvorfor DTU's rådgivning var blevet overhørt og fortiet for Folketinget samt offentligheden. DR's dokumentar indikerede, at det formentlig var de stærke lobbyister i Landbrug og Fødevarer, som styrede styrelsens politik.

Og hvad vidste MRSA-eksperten om de politiske intriger, herunder at hans rådgivning blev fortiet? "Det vidste jeg ikke. Kald mig bare naiv, men jeg troede, at min rådgivning gik videre til det politiske beslutningsniveau..."

Se TEMA 18-23:
Myndighedsrådgivning

Statsstyring

Hvordan vil Ulla Tørnæs' styre, hvem der skal være bestyrelsesformænd? **5**

Bestillingsrapport

Et 'uafhængigt' konsulentfirma lagde navn til, men ministeriet besluttede tilsyneladende hvad der skulle stå **6**

Tavsheds-dilemmaer

Miljøministeriet er ved at lave nye standardkontrakter for til uni'ernes 'myndighedsrådgivning'. Uden formelle tavshedsklausuler – men med samme dilemmaer for forskerne **8**

Historieforskere: Sig nej

til en på forhånd politisk befængt opgave. Andre mener, at man godt kan sige ja, med forbehold – og man kan jo altid trække sig **10-12**

På forsiden af SCIENCE

Ph.d.-studerende Julius Nielsen gjorde Grønlandshøj til sensation – og det førte til fem dages medicirkus **13-15**

TEMA: Myndighedsrådgivning

Ministerium fortiede MRSA-råd

Fødevarestyrelsen fortiede DTU's myndighedsrådgivning og prøvede at lukke munden på kritisk forsker **18**

Forskere, træd varsomt

thi landbrugslobbyister har stor magt, og det gør det svært for uafhængige uni-forskere at agere på feltet **22**

Tænk tank kritiseres på ny

DEA kom med analyse, der kritiseres for usaglige kausalslutninger og for politisering i SU-debatten **27-29**

5

6

8

10-12

13-15

18

22

27-29

Det politiserede universitet

Med afskaffelsen af det kollegiale selvstyre med universitetsloven af 2003 mente mange, at den humboldtske universitetstradition for de danske universiteter fik dødsstødet. Forskningsfrihed og frihed til at vælge curriculum (som begge er de vigtigste begreber i den humboldtske universitetstradition) nævnes stadig i loven, men kun tre gange, hvorimod der hele 32 gange nævnes muligheder for ministeren for at gribe ind i universitets beslutninger og styre.

Og da sektorforskningen "myndighedsrådgivning" i 2007 blev fusioneret med universiteterne, blev målstyring yderligere legaliseret. Politikerne kunne pålægge universiteterne at lave analyser og rapporter om emner, som politikerne har udvalgt. Minister/ministerium har råderet over rapporterne og kan vinkle resultater med henblik på at understøtte en bestemt politik dagsorden eller tilmed hemmeligholde hele eller dele af politisk ubekvemme data.

En række sager i den senere tid viser, at politikere, ministerium og interesseorganisationer bruger universiteterne som legitimation for deres beslutningsgrundlag og argumentation: det er kvalitetsstempel for viden på et objektivt, videnskabeligt grundlag. Dette er for så vidt helt i tråd med universitetsloven, som taler om pligten til vidensudveksling og deltagelse i den offentlige debat.

Men flere tilfælde har imidlertid afsløret, at der er parter, som ikke behandler uni'ers forskningsbaserede rådgivning og rapportering objektivt og med forståelse for forskernes akademiske frihed. De plukkes selektivt i resultater, undlader data og søger at påvirke den saglige, videnskabelige konklusion. Man er tilsyneladende ikke interesseret i at videregive objektive synspunkter, men i at fabrikere resultater, der understøtter

en forudbestemt konklusion (bestillingsrapportering). Dette strider mod det humboldtske begreb om forskningsfrihed, som indebærer, at forskerne uafhængigt efter bedste faglige overbevisning og uden politisk indblanding kan udføre deres forskning samt publicere den frit.

Den politiske indblanding var, hvad vi så i Gyllegate, hvor kontakten mellem Århus Universitet og Miljøministeriet gav ministerens embedsmænd mulighed for at påvirke konklusionen på rapporten. I den efterfølgende stærkt politiserede debat blev forskerne mistænkeliggjort som 'politiserende', og landbrugslobbyister og politikere underkendte forskningen, fordi "forskernes mening er ikke bedre end andres".

“Man er tilsyneladende ikke interesseret i at videregive objektive synspunkter, men i at få fabrikeret resultater, der understøtter en forudbestemt konklusion

Senest er det kommet frem, at et folketingsflertal – som erstatning for den aflyste Irak-kommission – har bestilt en "uvildig videnskabelig analyse" af forløbet af krigene på Balkan, Irak og Afghanistan. Rektorkollegiet er bedt om at indstille nogle politolog- og historieprofessorer til opgaven (hvoraf politikerne så kan vælge de to, der skal stå for udredningen). Den slags politiske opgaver og udvælgelsen af forskere er stærkt problematisk, når man på forhånd ved, at myndigheder vil

hemmeligstemple materiale. Det er et brud på den akademiske frihed for forskerne. Det vil ikke være muligt at drage objektive konklusioner – opdragsgiver kan groft sagt styre konklusionen (SE artikel s. 10-12).

Også andre sager har afsløret også manglende respekt for forskningens vilkår og uafhængighed. Det viser sig i kommissorier eller opgaveformuleringer, som direkte og indirekte betyder politisk indblanding i metode, proces og konklusion. Desværre sker denne politiske indblanding med de ansatte ledes mere eller mindre stiltiende accept. Den manglende vilje til at forsvare forskningsfriheden viser sig fx når Rektorkollegiets formand i forbindelse med udredningen af Danmarks krigsindsatser udtaler, at han "ikke skal vurdere, om det ene eller andet er rigtigt når opgaven kommer fra centralt hold" (dvs ministeriet)! I stedet for at beskytte forskernes forskningsfrihed overlader han det til den enkelte, menige forsker at forsvare sin forskningsfrihed.

Senest er det afsløret, at Fødevarerstyrelsen har fortiet DTU-sektorforskeres rådgivning over for Folketinget. Og man har tilmed forsøgt at stoppe en DTU-forskers fagligt-saglige udtalelser, fordi de ikke harmonerede med styrelsens (passive) politik. Heldigvis afviste DTU-institutlederen at undertrykke forskerens forskningsfrihed, ytringsfrihed og pligt til at deltage i den offentlige debat.

Politiseringen af især 'sektorforskningen' sætter uni'ernes humboldtske ideal om forskningsfrihed under stærkt pres. Og det bliver ikke mindre i fremtiden, hvis politikerne lytter til konsulentrapporten fra NEXTPUZZLE. Rapporten er bestilt som optakt til det "styringseftersyn", som ministeriet har iværksat. Her er 38 personer – udvalgt af ministeriet - interviewet. Selve

Tørnæs 2025-plan: Kvalitetsudvalget.2

rapporteringen er metodisk stærkt kritisk og uvidenskabelig (SE s. 6).

Rapporten understøtter ikke overraskende den fortælling, som mange politikere fremfører i retorikken, nemlig at "universiteterne ikke har formået at foretage de nødvendige prioriteringer i forhold til de politiske målsætninger", og "der er behov for at se på aftagerinddragelsen" (citerer fra rapporten).

Anbefalingerne: Statens ejerrolle skal styrkes, ministeriet skal involveres i udpegningen af bestyrelserne, og udviklingskontrakterne skal være et egentligt styringsredskab – en resultatkontrakt med incitamenter og straffe. Altså: Et politiseret og stærkt styret universitet, selv om danske uni'er formelt er selvejende, selvstændige og uafhængige.

Men sammenfaldet mellem nogle politikeres retorik og rapportens konklusioner er bemærkelsesværdigt og skræmmende.

Som reaktion må vi forskere og ikke mindst vores (ansatte) ledere forsvare den forskningsmæssige integritet. Vi må forklare politikerne nødvendigheden af den uafhængige forskning, og at internationale principper om armslængde mellem forskning og politik må overholdes. Det gælder også i 'sektorforskningen', som heller ikke må være begrænset af tavsheds-klausuler. Hvis ikke disse principper fastholdes i praksis – og ikke bare formelt – kan uni'erne ikke leve op til deres forpligtelser over for samfundet: "Universitetet skal samarbejde med det omgivende samfund og bidrage til udvikling af det internationale samarbejde. Universitetets forsknings- og uddannelsesresultater skal bidrage til at fremme vækst, velfærd og udvikling i samfundet. Universitetet skal som central viden- og kulturbærende institution udveksle viden og kompetencer med det omgivende samfund og tilskynde medarbejderne til at deltage i den offentlige debat." (Uni-loven § 2 stk 3)

Regeringens finanslovsforslag blev en ret tonløs omgang, for forskning og uddannelse hører ikke til regeringens satsningsområder. Indvandrere og skat har helt overtaget scenen.

Men i sammenhæng med årets finanslov offentliggjorde regeringen også sin 2025-plan for vækst og velfærd. Og heri kom Tørnæs med en større overraskelse. Ministeren vil nemlig oprette et udvalg om "bedre uddannelser, der matcher arbejdsmarkedets behov". Det ligner et Kvalitetsudvalget.2.

Ministeren siger, at det nye udvalgs arbejde skal bygge videre på Kvalitetsudvalgets arbejde og på Produktivitetskommissionens. Disse udvalg konkluderede ifølge ministeren nemlig

- at der er for ringe arbejdsmarkedsrelevans i uddannelserne
- at god undervisning ikke prioriteres højt nok
- at mange studerende ikke læser på fuld tid
- at der er stor forskel i samfundsafkast på de enkelte uddannelser.

Det nye udvalg skal angiveligt bygge på analysegrundlaget fra Kvalitetsudvalget og komme med anbefalinger af konkrete modeller for, hvordan uddannelser kan tilpasses, fx i forhold til uddannelsernes længde, indhold og opbygning.

Udvalget skal "inddrage universiteter, eksterne eksperter og erhvervsliv", som skal belyse fordele og ulemper ved konkrete modeller ved tilpasninger af uddannelserne. Som særlige opgaver skal udvalget have fokus på, hvordan relevansen i forhold til den private sektor kan højnes, hvordan flere kan komme hurtigt igennem uddannelse og ud i job, samt hvordan kvaliteten styrkes, så de studerende yder deres bedste og får højt læringsudbytte (læs: hvordan de kan tilskyndes til at studere på fuld tid).

Dept.chef Agnete Gersing styrer bag minister Tørnæs.

To embedsmandsudvalg arbejder videre

Udmeldingen skabte forvirring og spekulationer i uni-ledelserne. Og forvirringen er ikke blevet mindre i den måned, der er gået siden, for Ministeren har intet nyt meldt ud om udvalgets nedsættelse, præcise kommissorium, medlemmer m.m.

Og da Tørnæs erklærede, at det nye udvalg ikke var en underkendelse af Kvalitetsudvalgets arbejde, lignede det handlingslammelse, som kunne være præget af, at Tørnæs' beslutningsrum er styret af Finansministeriet.

Det lignede også, at det nye udvalg skulle give ekstra tid og skyts til ministerens to **igangværende embedsmandsgrupper** om

- dels om reform af bevillingssystemet (til erstatning af taxametersystemet) og
- dels om nye styringsrelationer (Styringseftersynet).

På direkte forespørgsel i ministeriet oplyses imidlertid, at disse to gruppers arbejde er uafhængigt af det nye udvalg. De to embedsmandsgrupper er stadig ufortrødent "i proces". Deres funktion er ikke udsat for at indgå som underbilag til det nye udvalg. Det er fortsat ambitionen, at embedsmandsgrupperne skal aflevere modeller og anbefalinger til ministeren i år.

SE SIDSTE NYT PÅ
forskerforum.dk

Danske Universiteter
Universities Denmark

Politik | Statistik | Internationalt | **Om Danske Universiteter** | English

Aktuel side: Forside >> Om Danske Universiteter

OM DANSKE UNIVERSITETER

Sekretariatet

Arbejdsprogram og årsrapport

Udvalg og arbejdsgrupper

De 8 universiteter

Ansatte på de 8 universiteter

Find en forsker

Nyhedsbrev

Nyt fra universiteterne

Udviklingskontrakter

Møder

Danske Universiteter

Danske Universiteter er de otte danske universiteters interesseorganisation, der fremmer universiteternes samarbejde, synlighed og gennemslagskraft.

Danske Universiteter arbejder for at sikre, at universiteterne har gode vilkår for at løfte deres samfundsansvar: forskning, forskningsbaseret uddannelse og videndeling.

Danske Universiteter er mødested for universiteternes ledelser og medarbejdere, som i Danske Universiteter kan drøfte universiteternes fælles problemer, tage fælles initiativer og repræsentere de danske universiteter over for politikere, ministerier og samarbejdspartnere. Danske Universiteters talsmand er rektor Anders Bjarklev, der er formand for Rektorkollegiet.

Læs Danske Universiteters vedtægter

Building Stronger Universities
UNIVERSITY RESEARCH COUNCIL

Kontakt Danske Universiteter

Techtrans.dk

Danske Universiteter • Fløtstræde 44, 1. th • 1171 København K • Tlf. +45 33 36 98 00 • Mail: dkuni@dkuni.dk

Ny direktør i Rektorkollegiet

I det nærmeste halvår kan det forudses, at Rektorkollegiet – de fælles uni-ledelser i Danske Universiteter – får et par konflikter med uni-ministeriet. Det kan handle om styringsrelationen, hvor signaler fra ministeriet peger på, at politikere ønsker, at ministeren skal have indflydelse på udpegningsmekanismen til bestyrelsesposter. Heri ligger en konflikt, for nogle uni-ledere mener ikke, at bestyrelser skal være ministeriets forlængede arm, men derimod uafhængigt skal varetage deres universitets interesser.

Der verserer også sagen om standardkontrakter i myndighedsbetjeningen, hvor Miljøministeriet har spillet ud med forslag, som måske formelt fjerner tavsheds klausuler, men som stadig indebærer elastiske vilkår, hvor forskere kan komme i klemme. De risikerer at skulle forhandle, hvornår opgaver er færdige, og hvornår deres rådgivning må offentliggøres. Det er en konflikt om forskningsfriheden, som nogle mener, at Rektorkollegiet bør gå aktivt ind i på forskernes vegne.

Der er således forudsigelige konflikter, og det skal i Rektorkollegiet håndteres af en ny direktør, som paradoksalt

nok er rekrutteret hos ”modparten”. **Jesper Langergaard** – 49 år – kommer fra en stilling som pressechef i Uddannelses- og Forskningsministeriet. Han er cand.scient.pol. fra Aarhus Universitet, og har arbejdet otte år i Uddannelses- og Forskningsministeriets departement, de seneste knap to år som pressechef.

Af opslaget fremgik, at kollegiet forventer, at den nye direktør får udvidet arbejdsfelt i forhold til den tidligere, Susanne Bjerregaard. Han skal fx aflaste rektorformand som talsmand med pressehåndtering, og han skal stå for en mere aktiv kommunikation.

Det er rektorkollegiets formandskab, DTU-rektor Anders Bjarklev og AAU-rektor Per Michael Johansen, som har udvalgt den nye direktør. Og ved udvælgelsen har man ikke tænkt på ministeriet som ”modpart”, derimod at man ville have en person med netværk i systemet:

”Det har været centralt for os at finde en ny direktør med et veletableret netværk blandt politikerne på Christiansborg, der er blandt Danske Universiteters væsentligste dialogpartnere”, udtaler rektorformand Anders Bjarklev i en pressemeddelelse.

Statsstyring: Politisk udpegning

Konspirationsteori: Ministerudpegning efter Erich Honecher's DDR-model.

Spændingen stiger om, hvordan minister Ulla Tørnæs og dept.chef Agnete Gersing vil stramme den politiske styring og kontrol af uni'erne. Spændingen er kun blevet større, efter at konsulentfirmaet NEXTPUZZLE kom med en rapport, der kritiserer, at bestyrelserne ikke mere direkte følger ministerens eller ministeriets direktiver ifølge "de politiske målsætninger". Anbefalingen lyder derfor, at "det vurderes, at der er behov for at ministeriet involveres i udpegning af bestyrelser, for eksempel gennem et udpegningsorgan nedsat af ministeren eller ved, at ministeren godkender indstillede kandidater".

Rapporten er blevet hårdt kritiseret for sin metode. Det er fx svært at se, om rapporten er en sammenfatning af 38 særligt udvalgte respondenters, af NEXTPUZZLES subjektive skøn eller ligefrem af ministeriets hensigter...

Idet ministeriet har udvalgt respondenterne, har siddet hårdt på Styregruppen og havde ret til at godkende – og dermed redigere i rapporteringen – peger meget på, at NEXTPUZZLES rapport er en bestillingsrapport der udtrykker, hvad minister og ministerium gerne vil have andre til at legitimere.

Trods den manglende seriøsitet i rapporten, er det ligeegyldigt i disse postfaktuelle tider, så uni-ledelserne forventer sig det værste.

Model: Ministerstyring af udpegninger

Og derfor er der netop nu stor spænding om, hvilken model ministeren og dept.chefen kommer med: Følges NEXTPUZZLES forslag er det sandsynligt, at

Tørnæs foreslår en model med et 3-5 personers indstillingsudvalg (som fx kunne bestå af departementschefen ('ejerer'), Finansministeriets 4. kontor for Uddannelse ('økonomiekspertene'), eksterne interessenter ('aftagerne' i erhvervslivet) samt et eksternt konsulentfirma ('managementekspertene').

Indstillingsudvalget skal så headhunte formandsemner, der forelægges for ministeren, som udvælger, hvem der skal være formand.

Da kommando-systemet i hierarkiske organisationer formelt er sådan, at bestyrelsesformanden er den øverste chef i uni-systemet, er det også ham, som kommunikerer med ministeren / dept.chefen. Derfor vil modellen i praksis betyde en direkte styringskæde fra ministeren gennem departementschefen til bestyrelsesformanden, der som en slags styrelseschef kan sende kommandoer videre til rektor og ned igennem uni-systemet.

For ministeren vil det have flere fordele: Dels kan der meldes ordrer direkte ned i systemet. Og dels betyder det, at man ikke siges imod, fx sådan at sektorforskningens "myndighedsrådgivning" ikke opfører sig uafhængigt af ministeriers ønsker.

Politisk er det spændende, om ministeren kan få forhåndsflertal for modellen i Folketinget ved at få opbakning hos ordførerne fra både Liberal Alliances Henrik Dahl og Dansk Folkepartis Jens Chr. Thulesen Dahl.

Modellen havde ikke fået en chance, dengang Jesper Langballe var DFs ordfører...

Aarhus overhaler i KU

AU er nr. 98 mens KU er dumpet ned som nr. 120 (fra nr. 82) på årets Times Higher Educations ranking.

KUs drastiske fald på rankingen kan især skyldes, at dimensioneringsplaner og nedskæringer har ramt KU-humaniora hårdt, og det slår hårdt på de ranking-faktorer, der handler om bevillinger/studerende og student/lærer-ratio.

Svenske Karolinska er fortsat det højest placerede skandinaviske universitet på en 28. plads, mens KU nu blot er nummer seks i Skandinavien. Udover Karolinska bliver KU overgået af Helsinki, Uppsala, Lund og Aarhus Universitet (nummer 98), som dermed er Danmarks bedste, hvis man skal tro Times Higher Education.

Både resourcedata og "reputation" (blandt de 10.000 adspurgte i rankingen) har spillet ind på KUs nedtur. Nedskæringerne kan også have haft den effekt, at KU's internationale ry er blevet dårligere.

Tørnæs: Ikke regeringens skyld

Det afspejler sig i rankingens ressource-data, at KU i år har skåret 300 millioner kroner af budgettet og nedlagt cirka 500 stillinger, og der skal spares yderligere 200 millioner kroner inden 2019, som følge af V-regeringens besparelser på forskning og uddannelse.

Uddannelses- og forskningsminister Ulla Tørnæs (V) er imidlertid slet ikke enig i, at regeringens besparelser er årsagen til, at KU faldt på ranglisten. Hun peger på, at der bliver offentliggjort mange forskellige ranglister, og at KU i august blev placeret som kontinentaleuropas næstbedste universitet på den såkaldte Shanghai-liste. Og så erklærer ministeren programmatisk:

"Det er vigtigt for mig, at Danmark har universiteter i verdensklasse, og jeg kan konstatere, at Aarhus Universitet rykker opad på Times Higher Educations rangliste. Aarhus Universitet er underlagt de samme krav om effektiviseringer som KU, og det understreger, at der ikke nødvendigvis går en lige linje mellem effektiviseringer i universitetssektoren og placeringer på diverse ranglister" (pr. email til UNIVERSITETSavisen).

Konsulentrapport foreslår mere statsstyring

NEXTPUZZLEs konsulentrapport om styringsrelationer mellem ministerium og uni-ledelser mødes af kraftig metodisk kritik og beskyldes for at være politisk bestillingsarbejde, styret af ministerium og minister

Vil ministeren kalde Nextpuzzles rapport om styringseftersyn for ”uafhængig”, når ministeriet selektivt har udvalgt, hvem der er til interviewet, og når ministeriet har styret konsulentfirmaet igennem en styregruppe, som bestemte fokus og som skulle godkende rapporten?

Sådan lyder spørgsmålet til Uni-minister fra Jacob Mark (SF), efter at konsulentfirmaet NEXTPUZZLE har afleveret en rapportering til ministeriet som led i det såkaldte ”styringseftersyn”.

SF’eren undrer sig over, hvordan rapporteringen kan være uafhængig, når det oplyses, at ministeriet selektivt har udpeget de 38, som er interviewet, men at det ikke fremgår, hvem der er interviewet, og hvad der blev spurgt om. Det oplyses kun, at 38 (unavngivne) er interviewet, herunder fra fem uni-ledelser (formænd og rektorer) samt eksterne interessenter (fra fx Finansministeriet og arbejdsgiverne i Dansk Erhverv og DI).

NEXTPUZZLEs kompetencer

Konsulentrapporten fra NEXTPUZZLE er bestilt af ministeriet gennem den statslige SKI-ordning, som er et indkøbsfællesskab under Finansministeriet, der betyder, at alle opgaver under 500.000 kr. ikke behøver at komme i åbent udbud (jf. EU-cirkulære).

Uddannelsesministeriet har således givet opgaven direkte til NEXTPUZZLE, selv om det af firmaets kompetenceliste fremgår, at de ikke har særlig viden om uni’er eller professionshøjskoler.

Ved forespørgsel i Finansministeriet er der nægtet aktindsigt i, hvad der kvalificerede NEXTPUZZLE til at komme ind under SKI-ordningen, som statslige myndigheder kan købe opgaver hos.

Offentlighedsloven gælder ikke for private konsulentfirmaer.

Rapporten skal indgå i nyt udvalgsarbejde (”Kvalitetsudvalget.2”), som minister Ulla Tørnæs nu vil nedsætte for at belyse økonomistyring og forvaltningsrelationer.

Bestillingsrapport

Rapporten ligner en styret bestillingsrapportering med forudsigelig kritik af universiteterne, så ministeren får en begrundelse for at indføre stærkere statsstyring af de formelt uafhængige, selvejende uni’er. Rapporten angiver ”forbedringspotentialer” hos institutionerne på især tre områder:

Bestyrelsernes rolle og ageren skal kunne målrette sig mere direkte mod politiske krav.

De nuværende **udviklingskontrakter** skal i højere grad være styringskontrakter (med indbyggede belønninger).

Og ”**samspillet**” med **ministre og embedsmænd** skal styrkes.

Rapporteringen er styret af ministeriet – og først frigivet efter godkendelse i ministeriets styregruppe – og dermed et interessant signal om, hvad ministeriet gerne vil have ændret. Personerne er angiveligt ikke stillet konkrete spørgsmål, men udspurgt bredt indenfor 7 temaer. Interviewmetoden og Nextpuzzles sammenfatning har været uortodoks ”*eksplorativ*”. Den metode har givet Nextpuzzle spillerum til at interviewe og så sammenfatte i ”*generaliserede udsagn, som er repræsenteret af minimum to personer*”, samt lave overordnede vurderinger ”*på baggrund af hovedtendenser*”.

Hvem mener hvad?

Rapporteringen er uklar i sin omtale af de interviewede aktører: Hvem og hvor mange mener hvad?

Af rapportens metodik fremgår helt ubestemt, at udsagn fra to interviewpersoner (ud af 38) er nok til, at Nextpuzzle kan fremsætte autoritative udsagn som ”det vurderes ” eller ”samlet set vurderes det”.

Rapportens dokumentation er også helt ubestemt, når der fx bruges bred og upræcis terminologi i centrale konklusionsafsnit, fx ”vurderes det” og ”samlet set vurderes det” (Rapportens konklusion s.9).

Politologiprofessor Peter Dahler-Larsen – ekspert i kvalitativ metode og evalueringer – er kritisk overfor metoden og fremstillingen. Han har grundlæggende svært ved at gennemskue, om det er respondenterne eller konsulentfirmaet, som konkluderer:

”Det er uklart, hvordan man kommer fra respondentudsagn til konkluderende vurderinger i rapporten. Konsulentfirmaet NEXTPUZZLE vedkender sig ansvaret for de overordnede vurderinger, men hvordan man kommer frem til disse, er for mig at se uklart. Man er efter endt læsning ikke sikker på, hvordan og i hvilket omfang respondenternes synspunkter er sammenfaldende med de vurderinger, som rapporten lander på”, siger han (til INFORMATION).

Indlæg for regeringens uddannelsespolitik?

Dahler Larsen kalder det problematisk, at undersøgelsen tilsyneladende er bestilt til at fremme regeringens uddannelsespolitik:

”Der er en dobbelthed i undersøgelsen ved, at formålet med undersøgelsen knytter sig til fremme af regeringens uddannelsespolitiske målsætninger, men at respondenterne jo kan have andre målsætninger i tilgift, fx målsætninger knyttet til deres egen sektor eller institution. Det ligger jo naturligt i opgaven for fx et bestyrelsesmedlem, at man skal fremme institutionens målsætninger. I undersøgelsen er forskelle i målsætninger ikke tydeliggjort. Det gælder både eventuelle forskelle mellem respondenterne internt og altså også forskelle på disse og regeringens målsætninger”.

Han vil ikke udtale sig yderligere om undersøgelsen. FORSKERforum har for-gæves (pr. mail) forsøgt at få andre politologer til at analysere rapporteringens metode og kvalitet nærmere med henblik på at få besvaret spørgsmålene

- om rapporten lever op til almindelige dokumentationskrav?
- om det er en uafhængig rapportering, som ministeren fremover kan bruge som autoritativ dokumentation? Hvis ikke: Hvilken varedeklaration bør rapporteringen så have?
- Om rapporten ville kunne blive godkendt som speciale på statskundskab?

“I forhold til udpegningsorganet vurderes det, at der er behov for, at ministeriet involveres i udpegningsorganet, for eksempel gennem et udpegningsorgan nedsat af ministeren, eller ved, at ministeren godkender indstillede kandidater.

Det vurderes endvidere, at der er behov for, at ministeriet igangsætter en frekvent dialog med bestyrelsesformændene for at sikre, at staten som ejer understøtter styringskæden med bestyrelsen som øverste ansvarlige styrings- og beslutningsorgan på institutionerne.

Eksempel på NEXTPUZZLES anbefalinger: "... vurderes det ..." - hvor det er uklart, hvem blandt respondenterne, der vurderer - eller om det ligefrem er NEXTPUZZLES subjektive vurdering ...

Anbefaling: Uni-ledere skal være embedsmænd...

Det er konsulentfirmaet NEXTPUZZLES opfattelse, at uni-bestyrelser i højere grad skal opføre sig som overordnede embedsmænd – en slags styrelseschefer underlagt 'ejer' (uddannelsesministeren).

Kommandovejen mellem minister og bestyrelse skal styrkes, så ”bestyrelserne tager ansvar for institutionernes samfundsmæssige forpligtelser, herunder i forhold til de politiske målsætninger”, lyder en hovedanbefaling.

Og som et særligt styringsinstrument – helt i overensstemmelse med New Public Management – lyder konklusionen således fx, at ”det vurderes, at der er behov for, at ministeriet involveres i udpegningsorganet nedsat af ministeren, eller ved at ministeren godkender indstillede kandidater” (s.9).

Det er en bemærkelsesværdig uforbeholden anbefaling, når man ved, at uni-ledere er imod ministerudpegning. SF'eren har da også stillet spørgsmål til ministeren om, hvorfor NEXTPUZZLES rapportering

- ikke fortæller, hvem der foreslår ministerudpegningsorganet?
- ikke fortæller om uni-verdenens og professionshøjskolernes manglende opbakning til dette forslag? Sektorernes modstand forties nemlig af rapporteringen.

KU's bestyrelsesformand: Armlængden?

”Det er en rapport, som skal anvendes til at bekræfte konklusionerne, som ministeriet havde på forhånd. Den lever ikke op til kravene til analyser, som vi har på universitetet”, konstaterer KU's bestyrelsesformand Nils Strandberg Pedersen (til UNIVERSITETSAVISEN).

Han blev selv interviewet, men konklusionerne dækker slet ikke hans udsagn: ”Konklusionerne er et opgør med armlængde-princippet mellem universiteterne og det politiske system og dermed 500 års tradition for frie og uafhængige universiteter i Danmark. De førende universiteter i verden har ikke politisk

“

Tematiseringen af andre (politiske) udpegningsprocedurer af bestyrelsesmedlemmer eller formænd – som fylder ganske meget i Nextpuzzles rapportering – var efter min bedste erindring overhovedet ikke et tema i det interview, jeg deltog i ...

DTU-direktør Claus Nielsen

udpegede bestyrelser, fordi det giver mulighed for politisk styring og knægtelse af den frie forskning. Et universitet skal være til for hele samfundet, det skal ikke være den siddende ministers organ”.

DTU's bestyrelsesformand erklærer sig enig.

Selektive vinklinger

Ligesom forslaget om ministerudpegningsorganet forekommer det også politiseret og udokumenteret, når rapporten fortæller, at der er ”overlap mellem visse styringsredskaber” – uden at kalde problemet det, som politologien ville kalde ministeriel overstyring (s.13).

Eller når det anføres som et problem, at ministeriet styrer udenom bestyrelserne ved at give ordrer direkte til den daglige forvaltning i rektorater. I rapporten bliver det ikke til kritik af ministeriel detailstyring, men derimod til, at bestyrelsens rolle skal præciseres (s.9).

Problem: De medarbejdervalgte

Der er mange usædvanlige vinklinger og anbefalinger i rapporten.

Der er således ingen menige ansatte, studerende eller tillidsfolk, som er interviewet (ifølge FORSKERforums sonderinger). Og derfor er det meget afslørende for NEXTPUZZLE's registreringer, når det anføres, at det er ”oplevelsen i visse bestyrelser, at medarbejder- og studenterrepræsentanterne – og i særlig grad medarbejderrepræsentanterne – kan have svært ved at adskille rollen som bestyrelsesmedlem fra deres interne rolle”.

Dels er det selvfølgelig interessant, at det er helt uklart, hvem i bestyrelserne der er utilfredse med de medarbejdervalgte. Og dels er registreringen interessant, fordi den afslører NEXTPUZZLES tilgang: At det er et problem, når de medarbejdervalgte faktisk repræsenterer dem, de er valgt af!

Myndighedsbetjening m/u d

Miljøministeriet er ved at skrue kontrakter sammen, som kun formelt ophæver tavshedspligter. 'Sektorforskere' kan fortsat blive sat i

Miljøministeriet vil 'snart' fremlægge reviderede standardkontrakter til uni'ernes myndighedsbetjening uden de kontroversielle tavsheds klausuler. Nye standardkontrakter skal være i overensstemmelse med øvrig lovgivning og bestemmelser. Udgangspunktet er, at al forskning og rådgivning skal offentliggøres, hed det programmatisk i en pressemeddelelse fra ministeriet i sidste uge.

Men **sociologiprofessor Heine Andersen**, som rejste problemet med kontrakterne, mener slet ikke, problemet er løst: "Det er spin, når Miljøministeriets pressemeddelelse foregiver en forbedring. Revisionen kommer nemlig med 13 komplicerede paragraffer, som er så restriktive, at der faktisk er tale om et tilbageskridt. En formel sletning af tavsheds klausuler erstattes fx af ad hoc-forhandlinger; hvis parterne er uenige om færdiggørelse/offentliggørelse, så skal de forhandle sig til enighed om, hvornår rapporteringen er færdig, og hvornår forskerne må frigive data. I praksis får ministerierne altså et håndtag til at forhale".

Medieprofessor: Unødige begrænsninger Offentlighedsrets-ekspert Oluf Jørgensen er også forarget over det forslag til reviderede standardkontrakter for uni'ernes myndighedsbetjening, som Miljøministeriet har sendt ud: "Der anføres en masse begrænsninger om fortrolighed og offentliggørelse, som ikke holder i forhold til forvaltningsloven. Og oveni har ministeriet så udsendt en vildledende

Aflevering / afslutning?

I ministeriets nye kontrakter bruges begreberne aflevering og afslutning, uden at det defineres nærmere

Det kræver AU præciseret: "Der er tale om elastik i metermål, da en 'afslutning' så kan afhænge helt af, hvornår ministeriet har tid til at gennemgå leverancen. Erfaringen viser, at netop dette kan tage uforholdsmæssigt lang tid" (AUs *høringssvar* 12.08.16).

vejledning om Offentlighedsloven".

Oluf Jørgensen peger på **standardkontraktens paragraf x.4** som det centrale i Miljøministeriets revision af tavshedspligter, der skal danne standard for alle ministerier. Heri står, at ydelser kan offentliggøres

- "efter konkret aftale mellem parterne",
- men hvis parterne ikke er enige om, at opgaven er "færdiggjort" eller at rapporteringen kan offentliggøres,
- skal parterne "rådføre sig med hinanden" (**par. x.2**).

Ministeriet kan udskyde frigivelsen i indtil 3 måneder.

Disse kontraktbestemmelser er elastiske håndtag, som giver ministeriet mulighed for at forhale offentliggørelse, konstaterer Oluf Jørgensen.

Tavshedspligter strider mod forvaltningsloven

Kontrakt-udkastet anfører en mængde begrænsninger, som ikke holder i forhold til anden lovgivning:

"Tavshedspligter og begrænsninger ved offentliggørelse vil være i strid med forskningsfriheden, jf. uni-loven. Men helt grundlæggende skal tavshedspligter vurderes forhold i forvaltningslovens §27, og her er det kun undtagelsesvist, at der konkret og i helt særlige forhold kan pålægges tavshedspligt. Og disse begrænsninger kan ikke udvides som i Miljøministeriets kontraktudkast", siger Oluf Jørgensen, som her er på linje med forvaltningsrets-professor Sten Schaumburg-Müllers vurdering.

Vildledning om Offentlighedsloven

FORSKERforum har fået indsigt i **ministeriets vejledning i fortolkning af Offentlighedslovens bestemmelser** om, hvilket forskningsmateriale der kan undtages fra offentlighedens ret til indsigt. Vejledningen er eftersendt til orientering, så uni'erne har endnu ikke kommenteret denne.

Og det er slet ikke betryggende for medierets-eksperten Oluf Jørgensen: "Ministeriets fremstilling er vildledende, for vægten her ligger på en række

Set med forskningsfrihedens øjne er det absolut afgørende, at uni-ledelserne ikke anerkender Miljøministeriets model

Heine Andersen

begrænsninger, og der gives det indtryk, at meget ikke kan offentliggøres. Offentlighedslovens gyldighedsområde på især miljøområdet og i forhold til forvaltningslovens almindelige bestemmelser er ikke loyalt gengivet".

"Vejledningen er vildledende, for den fortæller IKKE, at Miljøoplysningsloven er hovedloven på miljø- og fødevarerområdet, som fordrer langt større åbenhed end Offentlighedsloven. Her gælder EU-bestemmelser om, at der i sager om emissioner (påvirkninger af miljøet) er meget få begrænsninger. Det betyder konkret, at når et universitet har færdiggjort en rapportering, som man fagligt står inde for, så kan de straks offentliggøre den. En kontraktlig fortrolighedsbestemmelse kan IKKE tilsidesætte miljøoplysningsloven", konstaterer Oluf Jørgensen.

Fortsat grimt dilemma for forskerne

Af vejledningen fremgår, at ministerier kan afvise aktindsigt med henvisning til, at det er led i 'lovforberedende arbejde', men det kan ikke bruges som fortrolighedsstempel, siger Oluf Jørgensen:

"Offentlighedsloven siger nemlig, at det er myndigheden med dokumentet, som afgør en konkret anmodning. Hvis altså Aarhus Universitet får en anmodning om aktindsigt i en rapportering, behøver AU ikke rådføre sig med eller få tilladelse fra ministeriet, om dokumentet må frigives. Det er suverænt universitets afgørelse i forhold til, om man står inde for rapporteringen, og om frigivelse strider med forvaltningslovens bestemmelser om fx tavshedspligt", forklarer han.

Danske Universiteter

Danske Universiteter er de otte danske universiteters interesseorganisation, der fremmer universiteternes samarbejde, synlighed og gennemslagskraft.

Danske Universiteter arbejder for at sikre, at universiteterne har gode vilkår for at løfte deres samfundsansvar: forskning, forskningsbaseret uddannelse og videndeling.

Danske Universiteter er mødested for universiteternes ledelser og medarbejdere, som i Danske Universiteter kan drøfte universiteternes fælles problemer, tage fælles initiativer og repræsentere de danske universiteter over for politikere, ministerier og samarbejdspartnere. Danske Universiteters talsmand er rektor Anders Bjarklev, der er formand for Rektorkollegiet.

Læs Danske Universiteters vedtægter

”Men som kontrakt-revisionen er formuleret, ligger der heri et dilemma for Aarhus Universitet, fordi uni’ risikerer at blive anklaget for illoyalitet. Ministeriet kan kalde det ’kontraktbrud’, selv om frigivelsen faktisk er lovlig.”

Heine Andersen:

Forskere gøres til embedsmænd

Miljøministeriet varslar, at revisionen vil ske i tæt samarbejde med statens advokat (Kammeradvokaten) og de berørte universiteter. For Heine Andersen bliver det især interessant, hvad uni-ledelserne melder ind:

”Set med forskningsfrihedens øjne er det absolut afgørende, at uni-ledelserne ikke anerkender Miljøministeriets model, men klart tager afstand fra de elastiske paragraffer, fx så forskernes rettigheder ikke kan overtrumfes af Offentlighedsloven eller andre (politiske) hensyn, som er forskningen uvedkommende”, mener han.

”Hvis ledelserne ikke siger fra, bliver forskerne involveret i forhandlingsforløb og politiske spil. Og uni’erne bliver gradvist transformeret til at blive en del af statsforvaltningen – ’sektorforskere’ bliver en slags embedsmænd underlagt embedsmandspligter som kontorchefer eller akademiske fuldmægtige i staten.”

jø

Uenighed løses af ’rådgivning’

Af ministeriets udkast til nye standardkontrakter fremgår, at hvis Miljøministeriet og den myndighedsrådgivende part er uenig om færdiggørelse og offentliggørelse, så skal parterne ’rådgive’ sig med hinanden. Og indtil parterne er enige, kan rapporteringer tilbageholdes.

Hertil siger AU i sit høringssvar: ”Hvordan tænkes denne bestemmelse håndteret i praksis? Det ville være fint at gøre bestemmelsen operationel, så begge parter ved, hvordan denne rådgivning skal foregå” (AUs høringssvar 12.08.16).

Hvor er Rektorkollegiet?

- ikke vores bord lige nu, svarer rektorformanden

Hvis Miljøministeriets kontraktudkast og fortolkning af offentlighedsloven bliver til virkelighed, så indebærer det samme konflikter og dilemmaer, som i dag, mener offentlighedseksperter Oluf Jørgensen:

”Uni-forskere og ledere skal være modige, hvis de offentliggør, som de har ret til, med risiko for at ministeriet straffer dem med mindre bevillinger eller færre opgaver. Konflikten om de problematiske standardkontrakter kan ikke tages af enkelte parter, men må være en fælles sag for Rektorkollegiet, fordi det er helt principielt for forskningsfriheden. Og sagen bør støttes af politikere på Christiansborg, som må forstå, at det også handler om åbenhed om deres informationsgrundlag.”

Rektorformand: Kollegiet går ikke ind

Vil Rektorkollegiet gå ind og aktivt lægge pres på Miljøministeriet, så de grimme dilemmaer udgår af de kommende standardkontrakter? – lyder spørgsmålet til Rektorkollegiets formand og talsmand.

”Udtryk som ’pres vil jeg ikke bruge – vi er en interesseorganisation, men har ingen selvstændig myndighed. Vi vil forhandle sager af fælles interesse for alle universiteter. Kollegiet tager således sagen op på næste møde, som holdes om ca. fjorten dage. Men der er ingen aktuelle planer, om her og nu at henvende sig til de relevante myndigheder om denne sag. Det overlader vi til de enkelte universiteter, som har myndighedsbetjening”, svarer DTU-rektor Anders Bjarklev.

Men offentlighedseksperter Oluf Jørgensen opfordrer Kollegiet til at gå aktivt ind nu, fordi det er i disse dage, at Miljøministeriet udfærdiger de nye standardkontrakter?

”Rektorkollegiet har tidligere meldt sine generelle synspunkter ind på spørgsmålet om myndighedsbetjening og

forskningsfrihed. Men det er ikke vores rolle, at gå ind i den aktuelle drøftelse af standardkontrakterne. Som sagt: Kollegiet varetager sager af fælles interesse for alle universiteter. Og den aktuelle sag varetages af de universiteter, som har myndighedsbetjening.”

Men er forskningsfriheden ikke en sag af fælles og stor principiel interesse, som Kollegiet derfor burde gå aktivt ind i?

”Sådan kan du ikke udlægge det. Forskningsfriheden ligger Kollegiet meget på sinde, jf. det vi tidligere har meldt ind. Og som sagt: Vi drøfter kontrakterne på Kollegiets næste møde.”

jø

Ida Auken: Hvad mener ministeren?

Ida Auken (Rad.) har stillet spørgsmål til miljøminister Esben Lunde Larsen, om mediejuristens udlægning er korrekt. Hun har spurgt til de nye standardkontrakter,

- Om det er korrekt, at tavshedspligter helt grundlæggende skal vurderes i forhold i forvaltningslovens §27, og om det kun er undtagelsesvist, at der konkret og i helt særlige forhold kan pålægges tavshedspligt – samt om det er korrekt, at dette ikke kan overtrumfes af tavshedspligter og frigivelses-begrænsninger.
- om det er korrekt, at en kontraktlig fortrolighedsbestemmelse, som der lægges op til, ikke kan tilsidesætte miljøoplysningsloven.
- om det hidtidige forskerdilemma om tavshedspligt fortsætter med de nye kontrakter, dvs. at det kræver modige universitetsforskere og ledere, hvis de skal offentliggøre, som de har ret til, med fare for at blive straffet på bevillinger eller færre opgaver.

SE SIDSTE NYT PÅ
forskerforum.dk

Historie-forskere: S

Regeringens krigsudredning er styret forskning og Rektorkollegiet skal ikke hjælpe den s

Det er yderst sjældent, at vi hører om forskere og universiteter, som siger nej tak til opgaver og penge, men nu siger seks historieprofessorer nej tak og de opfordrer alle deres kolleger til at gøre det samme i forhold til den udredning om Danmarks krigsindsats i Kosovo, Irak og Afghanistan, som et borgerligt flertal vedtog i maj måned. Udredningen med et afgrænset kommissorium skal afløse den Irak-kommission, som Regeringen lukkede, da den tiltrådte.

Historikernes opfordringen var i første omgang rettet til Rektorkollegiet, som de seks professorer opfordrer til ikke at medvirke til at indstille emner til udpegningen af kandidater til at udføre udredningen. Regeringen har bedt Kollegiet indstille to forskere – en historiker og en politolog – der skal stå for udredningsarbejdet.

Sådan indstiller Rektorkollegiet

Det er langt fra en enestående sag, at Rektorkollegiet/Danske Universiteter er blevet bedt om at formidle indstillingen af forskere til en opgave. Rektorkollegiets sekretariat oplyser, at man typisk får mellem 80 og 100 henvendelser om året om at foreslå forskere til kommissioner, udvalg, bestyrelser og udredningsopgaver.

Eksempelvis har Danske Universiteter netop udpeget to nye medlemmer af Energisparerådet. Blandt andre eksempler er udpegning af et medlem til bestyrelsen for DIIS og til styregruppen for National Data Management. Der er også jævnligt gymnasier, der henvender sig angående mulige medlemmer til deres bestyrelser.

Forretningsgangen er, at Danske Universiteter sender forespørgsler videre til de otte universiteter, der igen vender tilbage med eller uden forslag til indstillinger og udpegninger.

Herefter går forslagene igennem et indstillingsudvalg, der består af to rektorer, der sidder et år af gangen. I øjeblikket består udvalget af Brian Bech Nielsen og Hans Tofte.

Historieprofessorer: Ikke uafhængig og uvildig videnskab

Protestanterne er historie-professorerne **Per H. Hansen og Kurt Jacobsen fra CBS, Anette Warring og Claus Bryld fra RUC samt Per Boje og Bent Jensen fra SDU**. De tre sidstnævnte er emeritusser, og politisk er det en broget flok. Der er ingen politologer, som har skrevet under.

I historikernes brev klager de over, at betingelserne for undersøgelsen strider mod ”**fundamentale principper for uvildigt og redeligt videnskabeligt arbejde**”. Grunden er, at Udenrigsministeriet på forhånd tager forbehold for, at forskerne kan blive nægtet mulighed for at se eller gengive kildemateriale. De frygter at udredningen dermed kan blive underlagt en indirekte politisk styring i forhold til, hvad den finder frem til.

Tilsvarende er professorerne oprørte over, at det er aftalepartierne, der skal vælge de to udøvende forskere på baggrund af indstillinger fra Rektorkollegiet.

Rektorkollegiet: Vil ikke være filter

Indstillingen af forskere til Udenrigsministeriet er dog allerede sket. Og rektorernes formand, DTU-rector Anders Bjarklev, mener ikke, Rektorkollegiet skal påtage sig rolle som forskningsetisk filter.

”Vi har en forpligtelse til at sige hvem, vi mener, er den bedste fagekspertise til arbejdet. Vi er ikke over Folketinget og skal heller ikke være det,” udtaler Bjarklev til Politiken og siger videre, at det må være op til den enkelte forsker at vurdere, om man kan acceptere præmisserne for arbejdet.

Kurt Jacobsen mener dog ikke, rektorerne kan skyde det fra sig at tage stilling til det, de sender videre:

”I og med universiteterne indstiller forskere til opgaven, så accepterer de præmisserne for undersøgelsen. Jeg fatter ikke, at Rektorkollegiet vil medvirke til det her,” siger han til FORSKERforum, og han opfordrer endvidere andre kolleger til ikke at sige ja til opgaven.

Sig nej til bestillingsopgave

lags på vej, mener seks historieprofessorer, som opfordrer deres kolleger til at sige nej tak

Den danske krigsindsats i Irak skal undersøges i en historisk udredning, men forskningen er politisk styret, advarer historikere.

Ja-professor: Udredninger har ofte begrænsninger

Men at gå på kompromis med visse forskningsprincipper, behøver ikke udelukke god forskning, mener

Thorsten Barring Olesen, professor ved AU og forsker i dansk sikkerhedspolitik. Han er principielt enig i med sine kolleger i, at kommissoriet for en krigsudredning er fuld af forskningsetiske problemer. Men han vælger alligevel de pragmatiske briller, når han skal vurdere, om man som historiker med faglig selvrepspekt kan gå ind i arbejdet.

”Der er en række problematikker i forhold til kommissoriet. Det virker meget styret, og der lægges op til, at der ikke bare er fri adgang til alt relevant materiale. Men på den anden side, så viser erfaringen, at der har været begrænsninger på mange af de udredninger, der er blevet lavet. Men undersøgelserne har alligevel beriget vores felt. Der er faktisk blevet

produceret god viden”.

Han har selv oplevet begrænsninger i forbindelse med udarbejdelsen af redegørelsen ’Grønland under den kolde krig’ for Dansk Udenrigspolitisk Institut (forgængeren for DIIS), der blandt andet handlede om dansk politisk håndtering af amerikanske atomvåben på Thule-basen. Men det er noget, man som forsker godt kan arbejde med.

Ja-professor: Forskere skal sige fra

”Thule-rapporten var måske den mindst kontroversielle. Det var værre med DIIS-rapporten og PET-rapporten. Men ser man på resultaterne, så har forskerne ikke ladet sig styre, og de har ofte medført en hel del politisk kritik. Men det kræver en stærk person at gå ind i det her. Og bliver der problemer med, at man føler sig styret, eller man ikke får lov at se materialet, så skal man lægge det åbent frem i sine konklusioner,” fortæller Thorsten Barring Olesen.

Kan man frygte, forskere ikke får lov at styre sine egne formuleringer i sidste ombæring?

”Lad mig sige det på den måde. Hvis det var mig, der oplevede det, ville jeg ikke acceptere det. Jeg ville påtale det og i værste fald nedlægge arbejdet”.

Et af de kritikpunkter, de seks historieprofessorer har rettet i forbindelse med opdraget om en krigsudredning, handler om den politiske udpegning af de forskere, der skal udføre opgaven. Samtidig kritiserer de Rektorkollegiet for overhovedet at indstille forskere til et projekt, der ikke lever op til forskningsetiske principper.

Nej-siger: En glidebane

Men her mener Thorsten Barring Olesen netop, at det er Rektorkollegiet som mellemed, der gør løsningen spiselig og sikrer, at der ikke bliver tale om politisk håndplukkede forskere.

”Man må gå ud fra, Rektorkollegiet repræsenterer universiteterne, som ikke vil indstille nogen, der ikke er kompetente. Ergo må ministeren kunne vælge nogen ud fra indstillingerne, uden det smager af styring,” siger han.

Nej-sigeren og **CBS-professor Kurt Jacobsen** deler dog ikke Thorsten Barring Olsens pragmatiske tilgang.

”Går man først ind på det der, så er man på en glidebane. Skal man acceptere hvad som helst, bare vi får ny viden? Og hvad er prisen? Så kan universiteterne ikke sig nej næste gang og næste gang. Og pludselig er det legitimt at acceptere projekter, der ikke lever op til de etiske regler for god videnskab,” siger han og tilføjer, at protesten for hans vedkommende også skal ses i lyset af et stigende antal sager, hvor forskere pålægges restriktioner og tavsheds klausuler.

Se næste side

lah

En politisk slagmark

Politikerne bruger udredninger politisk, siger forsker i koldkrigsdebatten: Men hvor er armslængden i aktuel udredning?

Historiske udredninger, lavet på baggrund af politiske bestillinger har først og fremmest politiske formål. Alt andet vil være naivt at tro. Og de historikere og politologer, der kaster sig ind i arbejde, vil være redskaber i et politisk spil. Derfor er det ikke så mærkeligt, at otte historieforskere opfordrer deres kollegaer til at sige nej til at deltage i en ny udredning.

Det forklarer ekstern lektor på AU **Rosanna Farbøl**, der i april forsvarede sin ph.d.-afhandling 'Koldkrigere, medløbere og røde lejesvende' om koldkrigsdebatten og brugen af den kolde krig som politisk argument.

Fem større koldkrigsredegørelser er det gennem tiden blevet til, og ifølge Farbøl var de alle mere eller mindre led i partipolitiske magtkampe, både før og efter, de blev lavet.

"Mine undersøgelser viser, at politikerne tager de resultater, de godt kan lide, og ignorerer resten. Så erfaringsmæssigt bliver de ikke klogere af, at man laver en udredning. Det er ikke sådan, at når DIIS siger, der ikke var røde lejesvende, så dropper de borgerlige heksejagten på de røde lejesvende. De bestiller bare en ny rapport," siger hun med henvisning til DIIS-rapporten '**Danmark under den kolde krig**' (2005), som den især den politiske højrefløj kritiserede for at tage for let på truslen fra Warszawapagten. Efterfølgende besluttede et VKO-flertal at bevilge 10 millioner kroner til Center for

Koldkrigsforskning, som Bent Jensen blev leder af.

Afgrænsninger er politik

"Princippet er ikke, hvad der står, men hvad der på grund af kommissoriets afgrænsning ikke står. Politikerne forsøger at påvirke, hvilke resultater, det er sandsynligt, man når," siger Rosanna Farbøl.

Og det er også tilfældet i den aktuelle udredning, som erstatter den Irak- og Afghanistan-kommission, der blev besluttet af Thorning-Schmidt-regeringen i 2012. Den nye udredning skal nemlig også inddrage Danmarks krigsdeltagelse i Kosovo under SR-regeringen i 1998.

Disse skiftende afgrænsninger er ifølge Rosanna Farbøl rent partipolitisk brydekamp.

"Den tidligere Irak-kommission var heller ikke upolitisk. For mig at se ville

SR-regeringen bruge den til at fælde en moralsk dom over VK-regeringen. Og det, som den nuværende regering så gør, er at skabe fokus på, at vi også under SR-regeringen i halvfemserne gik i krig uden et FN-mandat," forklarer hun.

Armslængde: Politikerne udpeger forskerne?

Rosanna Farbøl synes personligt, det giver god mening at udvide udredningsarbejdet til også at inddrage halvfemserne. Til gengæld ser hun en afgørende forskel i, at det ved den kommende udredning er en politisk beslutning hvilke forskere, der skal lave udredningen. Der er politik i, hvilke forskere, der udpeges:

"Det at politikerne kan have vetoret over, hvem der skal lave forskningen, bryder armslængde-princippet på alle mulige måder. Det har man ikke gjort før. Selv i forhold til Bent Jensen, hvor der ganske vist ikke var tvivl om, at DF ønskede, han skulle have pengene, var det en suveræn bestyrelse, der udpegede ham. Men hvis for eksempel en af forskerne bag DIIS-rapporten bliver indstillet, kunne man godt frygte, DF ville nedlægge veto", forklarer hun.

"Jeg siger ikke, der ikke kan komme god og hæderlige forskning ud af det alligevel. Men princippet er forkert."

“

Det at politikerne kan have vetoret over, hvem der skal lave forskningen, bryder armslængde-princippet på alle mulige måder. Det har man ikke gjort før.

Rosanna Farbøl

lah

På forsiden af Science

En oprakt hånd ved en forelæsning blev begyndelsen til et videnskabeligt eventyr for ph.d.-studerende Julius Nielsen

Det startede som en ganske almindelig forelæsning på KU's Marinbiologiske Sektion i Helsingør. **Professor John Fleng Steffensen** gik på pulten og fortalte om, hvordan han i sin forskning sammen med Aarhus Universitet forsøgte at fastslå alderen på fisk ud fra kulstof 14-analyse af dyrenes øjelinser. For at gøre forsøget muligt måtte det foretages på mange dyr med forskellig aldre og størrelse – altså både store, små og mellem-størrelse grønlandshajer. Men når det gjaldt de helt store, var det en udfordring at skaffe dem, lød det fra John Steffensen.

Men nede blandt de kandidatstuderende på kurset sad en ung mand med løsningen på professorens problemer.

Samtidig med Columbus

”Jeg kan tydeligt huske, at han gav som eksempel, at der var fanget en grønlandshaj, der vejede 1000 kg, men det var over 100 år siden. Og så kunne jeg række hånden op og fortælle, at jeg havde været med til at fange en grønlandshaj på 1045 kg for tre måneder siden.”

Sådan erindrer **biolog og ph.d.-studerende Julius Nielsen** det øjeblik, der skulle blive afgørende for formentlig hele hans karriere.

I hvert fald kan han nu, seks år senere, konstatere, at han har opnået det, alle naturvidenskabelige forskere drømmer om: Forsiden af Science Magazine med den forskningsmæssige og populærvidenskabelige sensationshistorie om Grønlandshajen, der kan have svømmet rundt, mens Christoffer Columbus besejlede Atlanterhavet.

’Vi to skal snakke sammen’

Historien er lang, men den startede den dag i Helsingør. Julius Nielsen havde nemlig noget, Steffensen kunne bruge: et studenterjob ved Grønlands Naturinstitut, hvor han to måneder hvert år var med til at trække dybhavsfisk i alverdens størrelser op af havet for at måle, veje

Science Magazine med Julius Niensens grønlandshaj paa forsiden

og registrere dem. Her var løsningen på udfordringen med at skaffe hajer i de rette størrelser.

”Så sagde han: vi to skal lige snakke sammen bagefter,” fortæller Julius Nielsen.

Sådan begyndte historien, der i august kulminerede med artiklen i Science, og

som blandt andet bragte ham ud i et højintensivt medicercirkus, han næppe vil glemme.

SE næste side:
Om Julius' Grønlandshaj og hans oplevelse af medierumlen.

Sådan blev Julius' haj en s

Et forskereventyr: Ph.d.-studerende måtte et år på dagpenge, før pengene til ph.d.-projekt kom hjem. Og det blev så til en verdensbe

Biologstuderende Julius Nielsen havde grønlandshajerne gennem sit studenterjob i fiskeriovervågningen ved Grønlands Naturinstitut. Professor John Fleng Steffensen havde teorien om, hvordan de kan aldersbestemmes med kulstof 14-analyse af dyrenes øjelinser. Det samarbejde, der skulle ende med en opsigtsvækkende artikel i Science i august, begyndte som et specialeprojekt for Julius Nielsen, baseret på analyser af prøver fra de hajer, fiskeriovervågningen trak op som bifangst. Et speciale, der kaldte på opfølgning.

”Vi fik indikationer på, at de her grønlandshajer var rigtig gamle. Men det var klart, at det krævede mere forskning, så vi forsøgte at definere, hvad vi ville undersøge, hvis vi havde flere midler, og så gik vi i gang med at søge penge.”

Men selv med en professor i ryggen og et opsigtsvækkende forskningsresultat i støbeskeen, er vejen ind i forskningen lang og sej. Det tog et år at rejse pengene til et ph.d.-projekt. Han beholdt sit studiejob hos Grønlands Naturinstitut, men i det lå kun to måneders sommerarbejde, og for den øvrige tid var der ikke andet at gøre end at melde sig ledig i a-kassen og hæve dagpenge.

Bevilling måtte stykkes sammen

Pengene til ph.d.-projektet kom ikke ligefrem væltende – ikke i begyndelsen i hvert fald. Grønlands Naturinstitut ville dog gerne bidrage med en tredjedel. KU ville garantere en tredjedel, og så kom Den Blå Planet nærmest lidt overraskende med som tredje partner i projektet.

”Jeg er altid meget optimistisk, så det var ikke, fordi jeg gik og rystede af nervøsitet. Men selvfølgelig var det et sats, og jeg har da også overvejet meget, om det var den rigtige vej at gå i forhold til at skulle have et job senere. Hvor mange stillingsopslag ser man, hvor de søger en ekspert i grønlandshajer? Sådan har jeg det i princippet stadig.”

I 2014 blev der også bevilget penge fra Det Frie Forskningsråd. Dermed var pengene i hus, og Julius Nielsen kunne gå i gang med ph.d.en. Projektet handlede hovedsageligt om aldersbestemmelse af

grønlandshajen, en undersøgelse, der byggede på samarbejde mellem biologer og fysikere fra Norge, Grønland, Danmark, USA og England.

”Resultaterne hviler på kulstof 14-datering, som indeholder avancerede fysiske aspekter, og så hviler det på en masse klassisk biologisk viden om hajernes levevis. Så det er en krydskombination af flere videnskabelige felter. Og jeg var jo den eneste, der var fuld tid på det her projekt, så det var faktisk en kæmpe udfordring at få maskinen til at køre med så mange tandhjul.”

Troede ikke tallene

I et projekt af den karakter sker gennembruddet ikke fra den ene dag til den anden. Men efterhånden som beregningerne blev konsistente, gik det op for Julius Nielsen og hans kolleger, at de med estimeret aldersspænd for den ældste haj mellem 270 og 512 år muligvis havde at gøre med det ældste dyr, videnskaben hidtil har kendt til.

”Det første, vi tænkte, da vi så tallene, var: Det kan ikke være rigtigt. Der må være noget, vi har gjort fejl i beregningerne. Så går man tilbage, samler troppeperne igen og snakker sammen, finder ud af, at brikkerne er lagt rigtigt. Tilgangen og metoden vi brugte, var jo helt ny på aldersbestemmelse af fisk, så det er en løbende proces, hvor man virkelig overbeviser hinanden om, at det er det rigtige, vi gør.”

Måtte overbevises om Science

At rette forskningsartiklen mod Science, var ikke noget, Julius Nielsen havde forestillet sig. Det var primært hans vejleder John Steffensen, der mente, der var basis for at sigte mod toppen. Omvendt ville en satsning på Science kræve ekstra tid og ressourcer, der ville gå fra de øvrige del-elementer i ph.d.-afhandlingen, og med en vis risiko for spildt arbejde. Efterhånden fik vejlederne og medforfatterne dog banket modet op hos den unge forskerstuderende.

”Der var flere seniorforskere og professorer på projektet, der sagde til mig:

Først får man at vide, den er gået i review. Så bliver man glad. Så får man artiklen tilbage, læser kritikken ...

Julius Nielsen

Julius, det kan godt være, du er skeptisk, og det kan godt være, den ikke ender i Science. Men vi har lavet hundredevis af forskningsartikler og aldrig haft en bedre mulighed end det her. Og kommer den igennem, får den stor betydning både for dig, og også for os andre. Så når man får støtte fra dem allesammen, er det jo bare at forsøge,” siger Julius Nielsen.

Science – en særlig genre

En artikel til Science er anderledes end til almindelige akademiske tidsskrifter. Først og fremmest er den langt kortere.

”Jeg lavede oprindeligt en rapport, som jeg lod cirkulere internt i vores gruppe. Den fyldte 12 sider og havde alle overvejelser og argumenter inkluderet. Så brugte vi et halvt år på at skalere den ned til en artikel på 3 sider. Det kræver meget forfinelse af sproget, og man skal passe på, at man ikke skriver indforstået.”

Selve optagelsen er som i andre tidsskrifter en løbende udveksling med reviewerne. Og skridt for skridt begyndte drømmen at blive virkelig.

”Først får man at vide, den er gået i review. Så bliver man glad. Så får man artiklen tilbage, læser kritikken og føler umiddelbart at der ikke er nogen som helst retfærdighed i det, de siger. Men når man så indser, at det her kan man faktisk godt forklare bedre, så bliver man glad igen.”

Tid sidst kom den forløsende mail: Artiklen var optaget. Og jo – der blev trukket flasker op i forskergruppen. Først en uges tid før udgivelsen kom meddelelsen om, at grønlandshajen var udset til forsiden på den aktuelle udgivelse.

(Foto: Julius Nielsen)

Mange vil med på vognen

En måneds tid efter artiklens publicering i Science, har den første nyheds opmærksomhed lagt sig. Men efter at have været eksponeret for videnskabsfolk i det meste af verden, er der mange, der ser muligheder i at samarbejde med Julius Nielsen og hans gruppe.

”Når man er kommet ud med et bud på verdens ældste dyr, så kan man forestille sig, at der fremadrettet vil være interesse for de forskningsansøgninger, der omhandler grønlandshajer. Og det er der mange folk, der nu gerne vil være med til at lave. Der er uanede muligheder for at lave undersøgelser omkring det her dyr, og en masse forskere har kontaktet os omkring videnskabeligt samarbejde,” fortæller han.

Det er dog ikke Julius Nielsen, der vurderer de samarbejdstilbud, der kommer ind. Han har nok at gøre med at koncentrere sig om den resterende del af ph.d.-afhandlingen.

”Mange siger til mig: Nu har du ph.d.en i hus! Men det føler jeg overhovedet ikke. Den her artikel har taget så meget tid og fokus, så andre dele af projektet er tilsidesat. Jeg har mange andre undersøgelser i gang, så jeg har mere end rigeligt at lave.”

Efter nogle begivenhedsrige uger har den barske hverdag meldt sig igen. Ph.d.en skal afleveres om ti måneder, og derefter er fremtiden i princippet lige så usikker som for enhver anden nyuddannet forsker. Håbet er at kunne fortsætte grønlandshaj-forskningen i et postdoc-projekt. Måske i udlandet. Men der ligger ingen finansiering og venter på ham.

”Jeg har fået tilsagn fra partnere, der gerne vil fortsætte som samarbejdspartnere. Men jeg har ikke fået tilsendt en sort kuffert med dollarsedler. Så på den måde har det ikke ændret min situation. Om ti måneder er jeg ude af gamet og sidder måske nede i a-kassen, som jeg gjorde før.”

lah

Fem dages medicirkus

Fem dage med interviews fra morgen til aften – det er menuen, når man bliver hovedhistorie i Science

At få en artikel publiceret i Science var for Julius Nielsen ikke blot en vigtig, videnskabelig bedrift. Det blev også et højefektivt medietræningskursus, da han på fem dage blev interviewet flere gange, end mange forskere oplever gennem en hel karriere.

Nummeret af Science, hvor Julius Niensens ældgamle grønlandshaj var forsidehistorien, udkom fredag den 12. august. Søndagen inden udsendte Science som sædvanligt en presse-pakke til videnskabsjournalister over hele verden med en kort omtale af næste nummers vigtigste historier, samt yderligere kontaktnote på artiklernes hovedforfattere – i grønlandshaj-artiklens tilfælde: Julius Nielsen.

”Normalt får jeg 2-3 arbejds-mails om dagen. Men de fire dage får jeg over 450 mails fra journalister. Jeg startede klokken ni om morgenen og sad hele dagen til klokken ni om aftenen hver dag. Der var henvendelser fra alle de store amerikanske aviser, men på et tidspunkt opgiver man at koncentrere sig om de store og tager dem bare alle, efterhånden som de kommer ind,” fortæller Julius Nielsen.

Måtte rette Sciences fejl

Han regnede i starten med, at han selv kunne tage sig af pressekontakten. Men hurtigt indså han, at han måtte have andre fra forskergruppen til at hjælpe med at tale med journalister. Ikke desto mindre valgte han at give sig ordentlig tid og bruge ½-1 time på hvert interview for at få tingene ordentligt fortalt.

En ting, som lå ham meget på sinde, var at få korrigeret en for ham meget vigtig detalje i det resume, Science havde

lavet i presse-pakken. Her skrev de nemlig, at grønlandshajen kunne blive mellem 400 og 500 år gammel. Men projektets konklusion var et estimat mellem 270 og 512 år for den ældste haj.

”Det var frustrerende, for alle skrev jo, at hajen var mindst 400 år gammel, og det var jo ikke præcis det, vi nåede frem til. Så det var vigtigt for mig at få gjort klart, hvordan man skulle forstå vores resultat.”

En anden udfordring, han oplevede, var det pres, han følte for at give kredit til sine forskerkolleger samt de fonde og institutioner, der har støttet projektet. Men den slags har ikke meget gehør blandt journalisterne.

Pressen vil ikke have krediteringer

”Jeg har mange partnere og fonde, som jeg gerne vil takke. Men når jeg begynder at nævne fonde og namedroppe personer, så kan jeg høre, at journalisten stopper med at skrive på blokken. Jeg har også prøvet at sige til journalister: Jeg vil gerne have nævnt dem og dem. Og så er svaret: Jeg vil godt prøve, men min redaktør tillader det aldrig.”

Torsdag klokken otte om aftenen kunne nyheden lanceres, og fredag morgen var bladet på gaden.

”Fredag var en fuldstændig vanvittig dag. Den dag kom de elektroniske medier på, så det var fra det ene radioprogram til det andet. Og til sidst sagde vi: Nu gider vi ikke mere, og så åbnede vi en flaske champagne.

Lørdag var til gengæld helt stille. Der mærkede man, hvordan medieverdenen er – den ene dag er det en topnyhed, næste dag er det 'old news.’”

Den antropocæne epoke

Geologer inddeler jordens historie ud fra en geologisk tidsinddeling eller tidsskala. Hver tidsenhed har et navn, der samtidig henviser til geologiske lag, påvist på jorden.

Den geologiske forskerverden har i årtier diskuteret, hvorvidt man kan kalde den nutidige epoke for den **antropocæne**, som markør på det afgørende brud, at mennesket er blevet en geologisk kraft på lige fod med vulkaner, meterornedslag eller forskydning af tektoniske plader. Menneskets påvirkning vejer nu så tungt, at det har indflydelse på miljøet som en videnskabelig kendsgerning.

Geologerne er for så vidt ikke i tvivl om, at vi lever i en stærkt menneskepåvirket epoke. De diskuterer mere, hvorfor den antropocæne epoke skal gælde som geologisk tidsperiode.

Normalt diskuteres menneskets påvirkning af miljøet i forbindelse med oxonlag og gletsjeres smeltning på polerne. Den debat overskygger andre store miljøpåvirkninger, fx de 90.000 tons kasserede bildæk, som er deponeret 400 meter fra bebyggelser tæt på Madrid. Her ligger fire millioner bildæk, som dækker et areal, der svarer til 16 fodboldbaner (SE FOTO).

Dumpningen er den største i Europa. Den er placeret tæt på bebyggelsen **El Quiñon**, som blev opført under 00'ernes byggeboom i Spanien. Kun 1.000 af de projekterede 13.000 opførte eller projekterede boliger er beboet, så det er en virtuel spøgelsesby, som ingen ønsker at bo i.

Dumpningen er skete 2002-2011. De spanske myndigheder er i tvivl om, hvordan de håndterer denne brand- og miljøbombe. De lokale myndigheder prøver at finde et firma, som kan håndtere bortskaffelse (gummiet kan genanvendes til lyd-dæmpet asfalt). Det firma, som oprindeligt var engageret, bestod af fire personer og kunne slet ikke håndtere opgaver i denne skala. Firmaet fik miljøbøder og ejeren blev fængslet i tre måneder for miljøovertrædelser. Og nu har den lokale developer, som stod bag bortskaffelsen, flyttet sit hovedkvarter til Equatorial Guinea.

Også den lokale borgmester blev

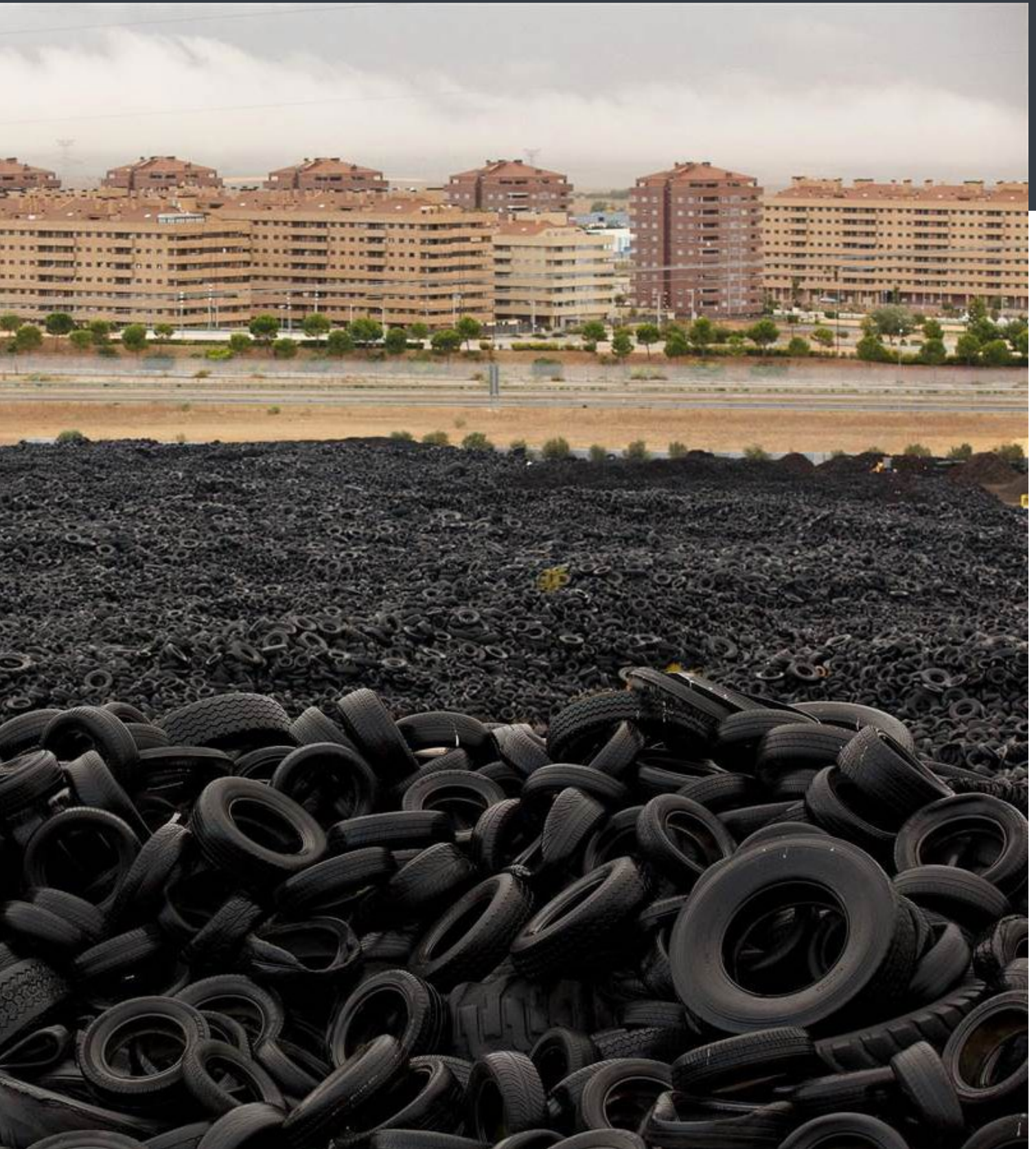

arresteret på beskyldninger om at have modtaget bestikkelse for at udstede deponeringstilladelser, men retssagen blev aldrig fuldført.

Miljøorganisationer siger, at hvis der udbryder brand, kan hurtigt løbe løbsk og ikke slukkes med vand, og Madrids Lufthavn må lukkes. I maj udbrød der faktisk brand i dækkene og 11.000 hjem

måtte evakueres.

Termen **antropocæn** (eng. **antropocene**) blev introduceret I 1960'erne, og debatten om dens formelle status har været der siden, så der nu er overvejende stemning blandt geologer for at bruge termen. Et meget studeret paper i Science i 2015 analyserede således menneskets indflydelse på klimatiske, biologiske og geokemiske

forhold og foreslog, at epoken siden 2. verdenskrig skulle anerkendes som antropocæn epoke.

Andre forskere har foreslået, at epoken startede med industrielle revolution (sene 1800-tal), og andre igen foreslået, at den begyndte, da mennesket begyndte at dyrke jorden.

I januar 2015 foreslog 26 af de 38

medlemmer af geologernes internationale arbejdsgruppe om det antropocæne, at atombombsprængningen 16. juli 1945 burde fastsættes som starten på den nye epoke.

Senest mødtes arbejdsgruppen i Oslo i april for at samle yderligere indicier på, at det antropocæne er den nuværende geologiske epoke. Bevisførelsen er indsendt

til den internationale kommission for Stratigraphy. Godkendes indstillingen her, skal det radificeres af International Union of Geological Sciences, før den formelt får status som en ny geologisk tidsepoke.

j

Ministerium politis

Politisering af myndighedsrådgivning: DTU's sektorforskeres råd blev fortiet for Folketinget fordi lobbyisterne i Landbrug og Fødevarer havde held til at Fødevestyrelsen

Først var der historien fra Gyllegate om, at Naturstyrelsen prøvede at presse AU-forskere til at forskønne risikovurderinger ved mere udledning af kvælstof, så landbruget og miljøminister Eva Kjer Hansen kunne få deres lov om Landbrugspakken igennem. Nu viser det sig, at Fødevestyrelsen i årevis har tilbageholdt advarsler og anbefalinger fra DTU's Fødeveainstitut. Og styrelsen gik tilmed så vidt, at en direktør i styrelsen prøvede at lukke munden på eksperten på et kontroversielt område, som stod for den faglige del af DTU's myndighedsrådgivning.

Sagen handler om, at Fødevestyrelsen igorede advarsler mod at forebygge spredningen af MRSA. Avlstoppen blev ikke undersøgt i perioden fra 2008 til 2014. I de seks år steg MRSA-smitten blandt avlsgrisene fra nul procent til 63 procent. Og i dag er hovedparten af de danske svin smittet, ligesom op mod 12.000 danskere er ramt af svinebakterien MRSA CC398. Risikoen for penicillin-resistens vokser dermed faretruende. I fem år har Fødeveaministeriet ikke gjort nok for at stoppe husdyr-MRSA.

Og Fødevestyrelsens og Miljøministeriets passivitet fik kritik af

Statsrevisorerne i 2015. Det er "utilfredsstillende", at parterne ikke har arbejdet effektivt for at bremse forekomsten af husdyr-MRSA i perioden 2010-15.

Fødevestyrelsen og ministeriet fortiede

Men Fødevestyrelsen prøvede dels at undertrykke DTU's faglige myndighedsrådgivning, som var kritisk og ubekvem for magtfulde svinebønder i landbruget og dermed også for Styrelsen. Og da det ikke lykkedes at få dæmpet DTU's ubekvemme anbefalinger, fortiede styrelsen den overfor Folketinget og offentligheden – og måske også for ministre, især socialdemokratiske fødeveaministre Mette Gjernskov og Dan Jørgensen (som dog endte med at underkende sine egne embedsmænds passivitet i 2014).

Styrelsen fortiede anbefalinger af en MRSA-undersøgelse af avlsbesætninger, og en parallel anbefaling af et handelssystem, hvor svineproducenter uden MRSA-smittede grise alene solgte svin til andre smittefrie gårde, som det fremgår af et brev til styrelsen (2012):

I dag påstår styrelsens ledelse, at DTU var enige i, at der skulle fares med lempe på området, men det benægtes af DTU's

“

Fødevestyrelsen ønsker sig, at Frank ikke bliver ved med at sige, at hvis man skal gøre noget ved MRSA, så skal man starte i toppen af pyramiden ligesom i de fleste andre sygdomme, der breder sig ud i dyr. Man begynder at fornemme – i hvert fald fra vores side – at der vil være et pres for, at man enten holder op med at sige det, eller at man siger noget andet.

**Fhv. institutdir.
Jørgen Schlundt**
(i DR-dokumentar)

fødeveainstitut. Og herfra kan man også dokumentere – i form af referater fra styregruppen bag MRSA-bekæmpelse – at man skam advarede, men advarslerne blev overhørt og fortiet.

Landbrugslobbyisterne styrede ministeriet

Andre dokumenter peger imidlertid på, at det var landbrugs-lobbyisterne fra Landbrug og Fødevarer, som havde magt helt ind i maskinrummet i Miljøministeriet. Lobbyisterne påstod kortsigtet, dels at en undersøgelse ville kunne hænge udvalgte (alvstop- og bakterieramte) besætninger ud, og dels at det kunne koste eksportindtægter, hvis det kom frem, at danske svinebesætninger var MRSA-smittede.

I DR's dokumentar om sagen blev disse argumenter – indmeldt skriftligt til ministeriet – beklaget og benævnt "uheldige" af lobbyisternes talsmand. Han henviste til den samme sang, som ministeriet fremførte, nemlig at der fortsat manglede viden, og at man endnu manglede viden om alle smitekilderne, så det derfor var for tidligt at gå ud med undersøgelse af avlstoppen.

Den samme sang kom fra veterinærdirektør Per Henriksen, som har været den øverst ansvarlige i de årelange fortielser af

Esben Lunde vil have redegørelse

Miljø- og fødeveaminister Esben Lunde Larsen (V) har som følge af MRSA-afsløringen bedt om en redegørelse for Fødevestyrelsens håndtering af forholdet mellem styrelse, departement og folketing – ikke mindst i relation til orientering af minister og folketing om Frank Aarestrups anbefalinger til bekæmpelse af MRSA CC398 i danske svinebesætninger.

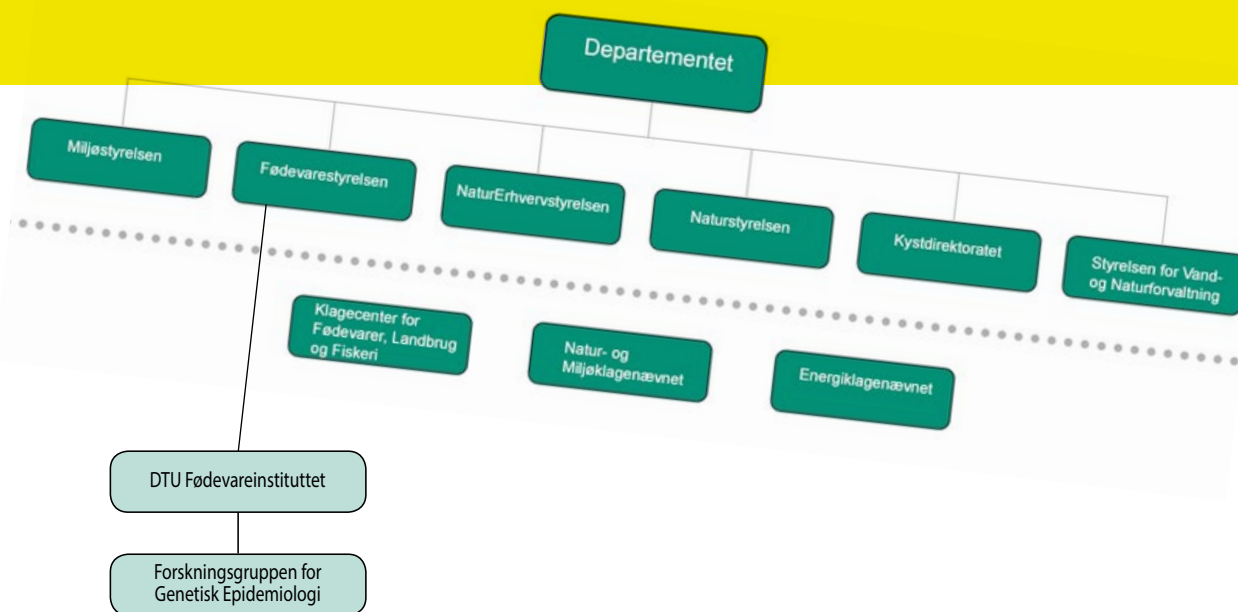
Det bliver interessant at se, hvordan embedsmændene har rådgivet skiftende ministre 2006-2015, for de kom både fra Venstre og Socialdemokraterne. Men ministeren ønsker ikke, at det belyses, hvordan lobbyisterne i Landbrug &

Fødevarer påvirkede sagen, eller hvordan veterinærdirektør kunne forholde sig passivt i årevis og fortie DTU-sektorforskningens anbefalinger overfor Folketinget:

"Nej, det skal det ikke, for jeg ikke har nogen mistanke om, at der er foregået noget, som ikke burde foregå. Det, der er afgørende for mig, er, at når der rejses påstande i en dokumentar, om hvorvidt tilvejebringelsen af informationer har været korrekt, er det naturligvis vores interesse at få dokumenteret det. Og det er det, der er sagen for mit vedkommende." (TV2-News)

Serede faglige råd

et i årevis, formentlig

DTU's anbefalinger: "Vi har gjort det, vi kunne, med den viden, vi havde".

Men til historien hørte så også, at veterinærdirektørens indstilling blev klart underkendt af fødevareminister Dan Jørgensen (S) d. 27.8 2014. Ministeren havde åbenbart fået et tip udenom veterinærdirektøren, så derfor blev der endelig igangsat en undersøgelse af avlstoppen – som altså viste, at 63 pct. var smittede.

Styrelseschef til DTU-chef: Dæmp din medarbejder

I en mail fra maj 2014 – som DR har fået aktindsigt i – giver styrelsesdirektør Esben Egede Rasmussen det klart overfor daværende DTU-instituttdirektør Jørgen Schlundt, at han er utilfreds med, at DTU-eksperten Frank Aarestrup har kritiseret styrelsen for ikke at følge DTU's anbefaling om at undersøge toppen af den danske avlsbestand.

"Dette er ikke tilfredsstillende", skrev styrelsesdirektøren. "Det forventer jeg, at du og den øvrige ledelse en gang for alle får gjort Frank Aarestrup begribeligt".

I dag erkender styrelsesdirektøren, at tonen var "hård og usædvanlig", men afviser, at han prøvede at give en uafhængig forsker mundkurv på.

Det benægter han også i dag: "Jeg har ikke noget ønske om at undertrykke hverken forsknings- eller ytringsfrihed. Men jeg kunne simpelthen ikke finde ud af, hvad DTU mente".

Han henviser til, at afdelingschef Flemming Bager repræsenterede DTU i MRSA-styregruppen, og at man her var enige om, hvad rådgivningen af ministeriet og ministeren skulle være. Der var enighed om, at avlsbesætninger ikke skulle undersøges. Og den enighed var eksperten Frank Aarestrup altså illoyal overfor.

DTU-afdelingsleder havde livsforsikring

DTU's afdelingschef Flemming Bager er uenig i styrelsesdirektørens udlægning. Internt på DTU var han og DTU-eksperten helt enige om anbefalingen af, at avlsbesætningerne skulle undersøges. Og det fremførte han også i MRSA-styregruppen.

Og hans udlægning dokumenteres af et referat fra et centralt styregruppemøde,

hvor der står, at en undersøgelse ville "bidrage til viden".

Og afdelingschefen har da også sin livsforsikring – skriftlig dokumentation på, at han faktisk agerede – i orden. Af hans skriftlige notits til veterinærdirektøren anbefales en stikprøve-strategi, hvor "alle besætninger i avlstoppen undersøges, for at få bedst mulig afdækning af evt. smitemæssigt input til opformrings-besætninger" (notat 4.juni 2013).

DTU-afdelingschefen måtte imidlertid se i øjnene, at direktøren og styrelsen underkendte DTU-forskernes indstilling. Og i dag er han overrasket over styrelsesdirektørens udlægning:

"Jeg fremførte vores vurdering i styregruppen, og det er dokumenteret i referatet. Fødevarestyrelsens direktør tilkendegav mundtligt, at styrelsen var uenig i vores anbefaling, og at man fulgte en anden strategi. Det tog jeg til efterretning. Så indtil nu er jeg egentlig bare gået ud fra, at styrelsen lod vores faglige rådgivning og uenighed indgå i den almindelige sagsbehandling bag de udredninger/anbefalinger, som styrelsen sendte videre til det politiske niveau".

Af et "resume" af det efterfølgende styregruppe-møde ses, at veterinærdirektøren afviste forslaget uden at kommentere det direkte.

“

Det er klart i strid med forskningsfriheden og stærkt kritisabelt, at en myndighed forsøger at påvirke forskeres anbefalinger, så de kan matche med politisk-taktiske hensyn.

Offentlighedseksperter
Oluf Jørgensen

lah

MRSA-eksperten: K

Eksperten bag DTU's myndighedsrådgivning om MRSA anede ikke, at hans råd blev bremset i Fødevarestyrelsen

En gennemgang af MRSA-forløbet afslører, at Fødevarestyrelsen over en periode på seks år systematisk fortiede DTU's ekspertanbefalinger om bekæmpelse af de multiresistente MRSA-bakterier. Og den tvist om, hvad DTU-ekspertisen faktisk anbefalede, afslører, at Fødevarestyrelsen/ ministeriets embedsmænd aktivt foregav overfor Folketinget, at DTU's ekspertise var enige i, at avlsbesætningerne ikke skulle undersøges.

Når styrelsen nemlig aktivt fjernede og fortiede DTU-ekspertisens anbefalinger, gav man Folketing og offentlighed det indtryk, at man ikke havde fået advarsler og at DTU's eksperter altså var enige med styrelsen. Myndighedsrådgivningen kom til at legitimere styrelsens passivitet – som formentlig skyldtes pres fra landbrugsinteresser, der ikke ønskede initiativer på området.

Eksperten om forhalingsmanøvrer: Stop nu

I en redegørelse fra Folketinget stod der "baseret på DTU's gennemgang", at der var "behov for yderligere forskningsbaseret viden". Det forløb blev gentaget fire gange fra 2008-2014. Og eksperten Frank Aarestrup siger, at den forhaling betyder, at Danmark forpassede chancen for at få smitekilderne lukket.

Men veterinærdirektør Per Henriksen i styrelsen afviser nu passivitet og siger, at

Jeg synes faktisk, at det er lidt skræmmende, at vores MRSA-rådgivning ikke blev givet videre til Folketinget. Jeg synes også, at det er lidt skræmmende, hvis det var sådan, at Fødevarestyrelsen lagde pres på mine chefer

Frank Aarestrup

man fortsat mangler viden om, hvordan MRSA reelt smitter, før styrelsen kan foreslå en samlet indsats.

Men DTU-professor Frank Aarestrup – som var eksperten på området – er helt uenig: "Stop nu; vi behøver ikke flere undersøgelser. Vi havde på daværende tidspunkt – og i øvrigt også i dag – viden nok om betydningen af handel med grise til at begynde en bekæmpelse af MRSA. Det er lærebogsstof på grundniveau, at man i sådanne tilfælde bør fokusere på avlstoppen, for at lokalisere smitekilder og for at forebygge problemet. Det ved veterinær-direktør Per Henriksen godt – han er uddannet dyrlæge, og det er uforståeligt for mig, at der ikke blev ageret aktivt".

DTU-eksperten kendte ikke styrelsens fortilser

Eksperten Frank Aarestrup er anerkendt ekspert og eliteforsker. Han fik eliteforskerprisen i 2009, i øvrigt samtidig med Milena Penkowa. Han fortæller, at han konsistent i mange år har anbefalet en mere aktiv forebyggende indsats mod MRSA.

"Hvorfor jeg ikke har råbt op noget før, når styrelsen overhørte vores anbefalinger i årevis. Ærligt talt: Jeg vidste det ikke. Jeg afleverede min myndighedsrådgivning efter bedste faglige overbevisning. Jeg var aldrig i direkte kontakt med Fødevarestyrelsen. DTU's kontakt foregik på chefniveau, hvor min afdelingsleder Flemming Bager hele tiden har bakket op om mine råd. Så jeg blev da overrasket, da DR pludselig forelagde en masse dokumenter for mig, som viste, at mine faglige anbefalinger ikke indgik i det materiale og de anbefalinger, som Fødevarestyrelsen gav videre til Folketinget og offentligheden".

"Kald mig naiv. Men jeg fik ingen viden om, hvad styrelsen brugte min rådgivning til, og jeg stillede heller ingen krav om det. Nu bagefter undrer det mig, at de ikke brugte vores anbefalinger, for det er sund naturvidenskabelig logik – men på den anden side er det ikke alle embedsfolk, som har en naturvidenskabelig uddannelse. Og man kan da sagtens klandre mig for ikke at være mere proaktiv og opsøgende, så jeg faktisk havde fået at vide, at min rådgivning blev 'slyt' højere oppe i systemet. Men vi forskere er jo pæne mennesker og venter, til vi bliver spurgt, og så svarer vi".

Myndighedsbetjening og de politisk-administrative processer

Han forklarer, at der traditionelt er en ulige relation mellem DTU's fødevarerinstitution og så styrelsen som arbejdsgiver: "Styrelsen får fx indberetninger fra os, når vi udtaler os om sager i relation til myndighedsrådgivningen, fx MRSA. Men vi får aldrig tilbagemeldinger om, hvad vores

Frank Aarestrup- eliteforsker

Mens nogle forskere måske er modtagelige for pres, så har professor Frank Aarestrup pondus til at stå imod og holde den sagligt-faglige fane højt. Han modtog eliteforsker-prisen i 2009 og Ridderkorset i 2015.

Fødevarestyrelsen har konsulteret ham om MRSA-problemet. Han er leder af Forskningsgruppen for Genetisk Epidemiologi under Fødevarerinstitutionen på Danmarks Tekniske Universitet (DTU), hvis forskning er rettet mod

sammenhænge mellem anvendelse af antibiotika til dyr og de sundhedsmæssige konsekvenser, det har for mennesker på verdensplan.

Aarestrup er verdenskendt på sit felt. Han og hans forskningsgruppes arbejde har gjort DTU's fødevarerinstitution til referencecenter for både Verdenssundhedsorganisationen WHO og EU-Kommissionen indenfor antibiotikaresistens hos bakterier fra dyr og fødevarer.

Kald mig naiv

Mens nogle forskere måske er modtagelige for pres, så har professor Frank Aarestrup (th.) pondus til at stå imod og holde den sagligt-faglige fane højt. Han modtog eliteforsker-pris i 2009 – i øvrigt sammen med en kendt hjerneforsker

rådgivning bliver brugt til i det politisk-administrative”.

”Kommandovejene i det politisk-administrative system er selvfølgelig, at chefer i styrelsen har bestemmende indflydelse over, hvad de indstiller til minister og Folketinget. For mig var min anbefaling sund logik, så hvad filen lå bag, at anbefalingen blev syltet, for jeg kan ikke se den faglige begrundelse”, siger Aarestrup.

”Jeg er blevet klogere på de politisk-administrative processer. Jeg troede, at min rådgivning gik videre til det politiske beslutningsniveau. Noget naivt har jeg troet på, at embedsværket loyalt gik videre med den fagligt-saglige rådgivning fra os eksperter som én af flere anbefalinger. Og hvis de ikke kunne støtte anbefalingen, at

de så begrundede det. Jeg troede, at det foregik lidt som i forskerverdenen, nemlig at man skal kunne begrunde på en transparent måde, så det kan diskuteres”.

Forskeren: Mere vågen og proaktiv i fremtiden

”Det er da altid frustrerende at blive taget som gidsel for en sag. I fremtiden vil jeg nok være noget mere proaktiv på at få at vide, hvad min rådgivning bliver brugt til, for det ser jo ud til at den er blevet ’politiseret’. Af denne sag har jeg lært, at vi forskere skal agere vågent og proaktivt, så der kan reageres hurtigere på konkrete problemer i samfundets interesse. Jeg vil nok også skærpe retorikken lidt og råbe vagt i gevær – uden at overspille det – hvis jeg som ekspert kan se, at noget skrider

i alvorlige sager. Som det skete i MRSA-sagen”, fortæller Aarestrup.

”Vi forskere har jo en forpligtelse til at formidle og deltage i den offentlige debat på vores felt ud fra vores bedste faglige overbevisning. Men jeg er ikke sat i verden for at servicere ministeren, dansk erhvervsliv, dronningen, Danmark, global sundhed, DTU eller andre. Jeg skal agere ud fra min bedste faglige overbevisning på mit fagfelt”.

jæ

Forskeren: Skræmmende politisk styring

”Jeg synes faktisk, at det er lidt skræmmende, at vores MRSA-rådgivning ikke blev givet videre til Folketinget. Jeg synes også, at det er lidt skræmmende, hvis det var sådan, at Fødevarestyrelsen lagde pres på mine chefer for at dæmpe min faglige rådgivning, fordi den ikke var i overensstemmelse med styrelsens politik på feltet”, siger professor Frank Aarestrup.

”Og jeg synes, det er endnu mere skræmmende, som det er kommet frem i den senere tid, at ministeriet/styrelsen skal have mere direkte bestemmende indflydelse på vores aktiviteter, fx via politisk udpegede bestyrelser, hvis politiske karakter vil smitte af nedad i systemet. Tænk, hvis det bliver sådan, at en styrelse kan melde ’ønsker’ ind, og der er chefer, som skal følge kommandoer ovenfra. Så står det ilde til med uafhængigheden og forskningsfriheden.”

Forskere, trød varsomt - lar

Lobby har stor politisk magt og økonomiske muskler, som mange uni-institutter må misunde.

Det er et sprængfarligt felt for forskere. En vanskelig sektor at agere i som forsker

Universitetsforskere i landbruget og fødevarer oplever i disse år at være ansat i et politisk minefelt, for der er stærke politiske og økonomiske lobby-interesser omkring forskning og rapporteringer. Og hvis uni-sektorforskningen kommer med data og resultater, som er ubekvemme for lobbyisterne, står lobbyisterne ikke tilbage for at mistænkeliggøre denne for at være 'politiseret' eller lignende.

KU-etnolog Rasmus Blædel Larsen har i årevis beskæftiget sig med landbruget og forsvarer i efteråret sin ph.d.-afhandling ("Vilkår, virkeligheder og vanskeligheder i dansk landbrug"):

"Det er en svær sektor at lave kritisk forskning i, som den aktuelle debat om tavsheds klausuler (i 'sektorforsknings'-kontrakter) vidner om. I mit ph.d.-arbejde har jeg oplevet en forsker-kultur, der indordner sig under en ekstern dagsorden i hverdagen".

Han siger, at det ofte er i kulissen, at der skal hentes information om tingenes virkelige tilstand: "Det er uden for institutionens fire vægge, at man gennem private netværk kommer på sporet af forskernes trængsler i forhold til de rammevilkår, landbrugsforskningen bydes. Eller når

“

Landbruget er en svær sektor at lave kritisk forskning i. I mit ph.d.-arbejde har jeg oplevet en forsker-kultur, der indordner sig under en ekstern dagsorden i hverdagen.

Rasmus Blædel Larsen

forskerne ikke længere er ansat, som tilfældet jo er med den konkrete sag fra DTU (hvor det er eks-DTU-instituttidirektør Jørgen Schlundt, som har fortalt om landbrugspress på forskningen).

Et interessefællesskab om en sektor

"På den anden side bør man heller ikke blæse det op til mere, end det er. Fødevarerelateret forskning er en af de største sektorer i den danske universitetsverden, og en håndfuld sager bør ikke mistænkeliggøre hele den indsats."

Han vil ikke overdrive lobbyismens magt og landbrugslobbyens mulighed for at påvirke politik og forskning – han skal også selv agere i den verden fremover – men han oplever landbrugsforskningen som et felt, der kan være kontroversielt og konfliktfyldt at bevæge sig i for forskere. Der kan være en økonomisk afhængighed:

"Forskerne indordner sig i nogen grad under en kultur, hvor der laves målforskning, dvs. at det ønskede resultat er kendt på forhånd. Man indordner sig, dels fordi man er afhængig af bevillingsgiver – og jeg påstår ikke, at det er dikteret af Landbrug og Fødevarer, for der er i praksis et større interessefællesskab, hvor forskningsinstitutionerne får international status og ministerierne får bekræftet deres forvaltningsrationaler."

Statsorganer uden armlængde til lobbyister

Sagerne afslører, at der især med Ventremistre er ringe armlængde mellem landbrugsministeriet og lobbyister. Når det handler om forskning og analyse, har især videncentret SEGES haft indflydelse, hvilket kom klart frem, da der af AU-sektorforskningens kontrakt om udarbejdelse af baseline-rapportering fremgik et pålæg om, at SEGES skulle arbejde med og have indflydelse på rapporteringen. Det var den første skandalesag i Gyllegate, da det kom frem, at en privat interesseorganisation havde direkte adgang til at pille ved en rapportering fra uni'ernes sektorforskning.

De mange sager afspejler, at landbruget er en af tidens kontroversielle sektorer. Og de offentlige debatter på området er såvel økonomiske som værdimæssige. Økonomisk handler det konstant om støtteordninger, om lempelser af miljøkrav og arbejdskraftens fri bevægelighed (lavtlønnede østarbejdere). Værdimæssigt handler det om klima, miljø, teknologi, vækst, udkantsproblemer, globalisering m.m.

SEGES har videnmonopol

Igennem videncentret SEGES har landbrugslobbyisterne etableret et autoritativt afsæt til at levere legitimation for sine målsætninger, som har givet adgang til maskinrummet for de store politiske beslutninger om landbruget. I modsætning til andre interesseorganisationer – som fx Danmarks Naturfredningsforening – der kun får adgang til at indgive høringsvar.

SEGES har således privilegeret adgang

Lobbyisternes kontroversielle sager

Der har været flere kontroversielle sager i de senere år, som afslørede, at landbrugslobbyister har haft magt og indflydelse – privilegeret adgang – til styrelser og ministerier. Der var sagen for et år siden, hvor ekstremisterne i Bæredygtigt Landbrug fik lov at skrive et kommissorium for Eva Kjer Hansen.

Så var der Gyllegate, hvor lobbyisternes videncentret SEGES fik ret til at intervenere i 'sektorforskningens' rapportering om baseline. Hvorefter det senere fremgik klart af aktindsigt i processen bag den kontroversielle Landbrugspakke, at minister og embedsmænd i høj grad bøjede lovens bogstav og data, så det matchede med landbrugslobbyister.

Så var der den "bestillingsrapportering" med CBS' logo, som lektor Troels Troelsen havde lavet, og som i virkeligheden var finansieret af den rabiante landbrugslobby i Bæredygtigt Landbrug (FORSKERforum september).

Og senest er det kommet frem, at lobbyisterne i årevis har haft så megen magt, at de kunne påvirke Fødevarerministeriet 2006-14 til at tilbageholde DTU-sektorforskningens rådgivning om MRSA i svinebesætninger, så rådgivningen blev holdt skjult for Folketinget og måske også for ministre, især socialdemokratiske fødevarerministre Mette Gjerskov og Dan Jørgensen, som dog underkendte egne embedsmænds passivitet i 2014.

Landbrugslobbyister har magt

GRUNDLAGET FOR SEGES' VIRKE

Mission, vision og værdier

Vi skaber vækst i balance, og grundlaget for vores virke er:

SEGES er en afgørende drivkraft i udvikling af et konkurrencedygtigt og mangfoldigt landbrug

Det vil sige:

- Vores faglige arbejde udføres på et uafhængigt grundlag
- Vi skaber værdi i alt, hvad vi laver
- Vi er først, troværdige og resultatorienterede

Fra SEGES' hjemmeside

til at diskutere data med de ('sektor-') forskere, der leverer den viden, som landbrugspolitikken bygger på. De fleste universiteter, der forsker i landbrug, er både afhængige af eksterne midler fra erhvervet og af den ekspertise, som SEGES kan bidrage med.

KU-etnologen Rasmus Blædel Larsen har forsket i rollefordelingerne i sektoren og forklarer:

"L&Fs videncenter SEGES, som har monopol på en række centrale landbrugsdata, bidrager til den generelle forvirring ved at fodre den politiske proces med prognoser, analyser og konsekvensberegninger, som ofte bygger på data, man ikke kan efterprøve og, lidt skarpt trukket op, kan siges at have mere karakter af interessevaretagelse end af forskning".

Han henviser til den kontroversielle CBS-rapport som "et grelt eksempel" på, hvordan landbrugslobbyisterne agerer, og hvad SEGES bruges til.

"SEGES står da i dag med et forklaringsproblem omkring deres rolle i

Få interesseorganisationer i Danmark har så store muskler som lobbyisterne i Landbrug & Fødevarer. Organisationen havde i 2015 en omsætning på 1,4 milliarder kroner og beskæftiger flere end 1.000 medarbejdere. Man har sågar sit eget videncenter, SEGES, med 650 ansatte, der mere eller mindre gnidningsfrit samarbejder med universiteter, udgiver lærebøger og leverer data om landbrugets vilkår.

CBS-rapportens tilblivelse."

Lobbyister med muskler

Politisk og økonomisk har landbrugets vilkår så stor bevågenhed i offentligheden. Landbrugserhvervet fylder traditionelt meget hos regeringspartiet Venstre, som har sektoren som sit hjertebarn. Derfor har man altid haft tæt kontakt med Axelborg (før Landbrugsrådet, nu Landbrug og Fødevarer). Men i takt med at landbrugserhvervet er blevet presset, opstod den rabiate udbyrdergruppe Bæredygtig Landbrug, som har presset Venstre, og som angiveligt var årsagen til, at miljøminister Eva Kjer Hansen lancerede den kontroversielle Landbrugspakke.

I takt med de politiske spændinger om feltet er lobbyorganisationer som Landbrug & Fødevarer i disse år gået ind i kampen om at sætte deres aftryk på landbrugets fremtid.

Landbrugsforsker: Lobbyisme og misinformation

SEGES leverer tilsyneladende autoritative data, rapporter og undersøgelser med det udtrykkelige formål at forbedre landbrugssektorens vilkår og indtjening. På svineområdet hedder det derfor om formål med rapporteringer, at de skal bidrage med "forskningresultater og oplysninger, der er til gavn for den danske svineindustri, og som kan påvirke politikere på nationalt og internationalt niveau".

"I Danmark har vi store følelser for landbruget, og erhvervets interesseorganisationer har ressourcer til at udnytte

den position i deres lobbyarbejde. Men en stor del af deres tal og beregninger vil jeg karakterisere som misinformation. Det er interessant at observere, hvordan landbruget har etableret sine egne videncentre for at fodre den politiske proces med prognoser, konsekvensanalyser og beregninger, der i mine øjne ofte har mere karakter af vildledning end videnskab", forklarer Rasmus Blædel Larsen.

Ifølge den unge forsker bliver tallene fra SEGES ofte præsenteret i landbrugets egne medier og blandt politiske støtter, som om de er baseret på uvildig forskning: "Men SEGES er sat i verden for at underbygge en lobbyorganisationens påstande og fremme nogle særinteresser. Man skal være varsom med at basere lovgivning eller i det hele taget debatten om landbruget på tal, der kommer herfra. SEGES implementerer stort set alle de krav, Landbrug & Fødevarer er kommet med i de senere år, og i den politiske argumentation brugte man flittigt tal og konsekvensanalyser fra SEGES", forklarer Rasmus Blædel Larsen.

Lobbyisme – ikke forskning

Blandt landbrugsforskere er der forskellige synspunkter på, hvor meget vægt man skal tillægge SEGES' rapporter og forskning. Nogle mener, at data er gode nok og anvendelige, mens andre mener, at man skal være varsomme med at bruge dem, fordi de er selektive.

Professor Stiig Markager fra AU's Bioscience – som var én af aktørerne i Gyllegate – er enig med Rasmus Blædel. For ham er forskellen mellem SEGES' viden og uniernes, at SEGES ikke forsker: "De bruger en naturvidenskabelig tilgang, men deres undersøgelser er ikke peer reviewed. Det vil sige, at de ikke har været igennem en kontrol hos fagfæller, som sikrer en objektiv og videnskabelig korrekt tilgang til emnet", siger han. "Det er kravet til vores forskning. SEGES er et konsulentfirma for landbruget, og deres formål er at styrke landbrugets interesser. De er jo 100 procent styret af Landbrug & Fødevarer." (INFORMATION).

Kvindelige forskeransøgere med dobbelt

Ansættelser: Ny opgørelse viser, at kvinder faktisk foretrækkes, når der er ansøgere til forskerstillinger af begge køn

Alarmløbet for skæv kønsfordeling i dansk forskning har efterhånden bimlet i en årrække. Kvinderne bliver valgt fra i kapløbet om de faste forskerstillinger, de mandlige chefer ansætter helst mænd, og Danmark er bagud i forhold til vores nordiske naboer. Sådan lyder nogle af de problemstillinger, der jævnligt er blevet peget på.

”Vi er udfordret på det her punkt. Det er ikke godt nok,” konstaterede **uddannelsesminister Ulla Tørnæs** så sendt som i slutningen af august, hvor hun lancerede et nationalt ’talentbarometer’, der viser, hvordan kønsfordelingen ser ud på de forskellige akademiske niveauer og institutioner. Ministerens håb er, at den indbyrdes konkurrence i sådan et barometer kan skabe større opmærksomhed omkring udfordringen med at få flere kvinder ind i forskningen.

Men måske bliver kvindelige forskere og forsker-aspiranter ikke så systematisk nedprioriteret, som overskrifterne vil vide. En ny opgørelse omkring ansættelser af forskere på universiteterne viser faktisk nærmest det modsatte: Kvindelige ansøgere til forskerstillinger har langt bedre chancer for at få stillingen end deres mandlige konkurrenter.

Dobbelt så høj succesrate

I årene 2013-2015 blev der besat 4013 forskerstillinger. Af disse var det dog kun 1689, der havde ansøgere af begge køn. Ser man på succesraten for henholdsvis de kvindelige og mandlige ansøgere, viser det sig, at kvinderne havde dobbelt så store chancer, når de søgte. Otte procent var succesraten for kvinderne og fire for mændene. Den kønsmæssige skævhed er mest udtalt på adjunkt-niveauet, mens det på professorniveauet er en smule mere lige, idet en kvalificeret kvindelig ansøger havde 26 procents chance for at få stillingen mod 16 procents chance for mændene.

At kvinder har større chancer end mænd, strider stik imod de advarsler, der ellers i mange år har lydt omkring ligestilling i forskning: mænd har en tendens mod at ansætte mænd, og derfor bliver kvinderne forfordelt. Så hvad er forklaringen?

Tabel 11. Mandlige og kvindelige ansøgers succesrate ved stillingsbesættelser på professor-, lektor og adjunkt-niveau i 2013-2015, hvor der var kvalificerede ansøgere af begge køn

	Mænd			Kvinder		
	Kvalificerede ansøgere		Andel	Kvalificerede ansøgere		Andel
	Antal	Heraf ansat		Antal	Heraf ansat	
Professorniveau	639	104	16%	302	78	26%
Lektorniveau	3.614	241	7%	1.538	210	14%
Adjunkt-niveau	17.869	583	3%	7.157	473	7%
I alt	22.122	928	4%	8.997	761	8%

Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet på basis af indberetninger fra universiteterne.

Forstår hvis mænd er provokerede

Liselotte Højgaard er udover professor i medicin og formand for Grundforskningsfonden formand for Taskforcen for Flere Kvinder i Forskning, som sidste år lancerede en række anbefalinger til, hvordan kvindeandelen blandt forskere kan øges. Hun er læge og forsker ikke selv i ligestilling, så hun har ikke en videnskabelig forklaring på spørgsmålet, slår hun fast.

”Jeg tror, det har noget at gøre med, at når vi kvinder endelig melder os på banen, så er det, fordi vi for alvor er kvalificerede. Kvinder er ofte ubevidst selvbegrænsende, mens mænd søger stillingen, hvis bare de kan sige ja til fem ud af ti krav til kvalifikation. Og så er det måske udtryk for, at man på universiteterne i de senere år faktisk har arbejdet flot og bevidst med at lave brede og åbne stillingsopslag,” siger Liselotte Højgaard.

Så er de kvindelige ansøgere dygtigere, eller er der tendens til, at man hellere vil ansætte kvinder?

”Måske er det en kombination af de to muligheder. Og måske er der også tale om en kohorte-effekt. Der er kommet flere kvindelige chefer og professorer, og det giver sig igen udslag i nyansættelserne. Samtidig bliver der også flere rollemodeller, der viser for andre kvinder, at det kan lade sig gøre at få jobs og karriere.”

“

Jeg tror, det har noget at gøre med, at når vi kvinder endelig melder os på banen, så er det, fordi vi for alvor er kvalificerede. Kvinder er ofte ubevidst selvbegrænsende...

Liselotte Højgaard

Det kan måske virke provokerende for nogle mænd, at kvinder angiveligt foretrækkes, når der er ansøgere af begge køn?

”Det kan jeg godt forstå. Jeg mener altid, at man skal vælge den, der er bedst til opgaven, og ikke skele til andre hensyn. Så jeg kan bare håbe, at bedømmelserne bliver lavet ordentligt, og at man vælger de bedste. Det er universiteternes ansvar,” siger Liselotte Højgaard.

Forklaring: mellemøstlige mænd?

En, der til gengæld har forskningsmæssig stor erfaring inden for både statistik og ligestilling er **lektor emeritus Inge Henningsen**. Hun er noget skeptisk i forhold til, at tabellen skulle afspejle en reel kvindelig fordel i ansættelserne.

”Man mangler oplysninger om, hvor mange kvindelige ansøgere der ikke erklæres kvalificerede. Jeg har set tidlige undersøgelser, der viser, at kvinder i højere grad erklæres ikke-kvalificerede, så reelt har du måske mange flere kvindelige ansøgere. I det ligger så også, at de kvinder, der erklæres kvalificerede, kan være relativt mere kvalificerede end mændene,” forklarer Inge Henningsen.

Kan det skyldes, at man generelt hellere vil ansætte kvinder end mænd?

”Så er det i hvert fald en tendens, jeg aldrig er stødt på før.”

Inge Henningsen har endnu et bud på en forklaring af det, der umiddelbart ligner en skævhed til kvindernes fordel. Og det er, at det store antal mandlige ansøgere dækker over mange udenlandske ansøgere, der reelt ikke vil have en chance for at få et dansk forskerjob.

”Ser du på nogle af de naturvidenskabelige fag, så er der et stort antal ansøgere fx fra mellemøstlige lande, hvor

belte chancer

universitetssystemerne reelt er brudt sammen, og det er stort set alle mænd.”

Men de er jo bedømt kvalificerede?

”Ja, de er bedømt kvalificerede, men de er ikke konkurrencedygtige. Så du kan have fag med mange mandlige ansøgere, som reelt ikke kommer i betragtning. Derfor er det svært at bedømme succesraterne, hvis man ikke kan dykke ned i de enkelte områder, og hvis man ikke har de totale ansøgertal,” siger Inge Henningsen.

EU-funding kræver kvinder

En forsker, der aktuelt beskæftiger sig med køn og performance blandt forskere, er **lektor og forskningsleder Evanthia K. Schmidt** fra Center for Forskningsanalyse på AU. Hun mener, tallene indikerer, at universiteterne generelt er blevet mere inkluderende, men at udviklingen dog går langsommere end i andre europæiske lande.

”Universiteterne arbejder mere bevidst på at få alle talenter i spil og anvender bredere stillingsopslag. Det kan være med til at modvirke, at man formulerer stillinger tiltænkt bestemte personer, hvilket afholder kvalificerede kvinder fra at søge og få stillingerne,” siger hun.

En anden grund til, at kvinder er blevet mere eftertragtede ved forskeransættelser, er, at EU skeler til køns sammensætningen, når man uddeler forskningsmidler.

”Det er blevet vanskeligere at få finansiering fra EU’s Horizon 2020-programmer, hvis der ikke også er kvindelige forskere med. EU kræver, at man inkluderer forskelligartede kompetencer i sine forskningsgrupper, når man søger om midler, herunder kvindelige forskere,” fortæller Evanthia Schmidt.

Hun bemærker desuden, at der – så vidt forskningen viser – ikke er tale om, at der er forskel på kvindelige og mandlige forskeres performance. En opgørelse af forskere på AU, som har bidraget til de top 10 mest citerede artikler i verden i 2009, viser næsten dødt løb mellem kvinder og mænd, idet 20% af mændene og 19% af kvinderne har haft et hoved- eller medforfatterskab på de top 10 mest citerede publikationer.

lah

SE BAGSIDEN ...

(Foto: Colourbox)

Myte-crash: Kvindeandel stiger støt

Det er næsten, så man kan stille klokken efter det. Andelen af kvinder i den danske forskerstab stiger, og den gør det med godt et halvt procentpoint. I 2015 steg andelen til 32,4 procent. Året før hed den 31,9 procent. Og de sidste seks år den stigning været fuldstændig konstant.

Stigningen er dog størst på professor-niveauet, mens det på adjunkt-niveauet er stagneret de seneste år.

Så selvom kønsfordelingen blandt forskere stadig er skæv i mændenes favør, må man samtidig konstatere, at det går den rigtige vej.

Det vil formanden for Taskforce for flere kvinder i forskning, **Liselotte Højgaard**, godt kippe med flaget over: ”Og hvis man var rigtig dristig, kunne man måske sige, at taskforcens indsats har en lille betydning. Det kan være, der er kommet lidt ud af det.”

Hvorfor ligestillingsalarmer?

Det går støt og stabilt i den rigtige retning – hvornår kan vi så afblæse ligestillingsalarmerne?

”Jeg hørte en interessant historie om et amerikansk IT-universitet, der havde

stor succes med at få flere kvindelige forskere. Men lige så snart de fjernede fokus fra området, gik det i stå,” siger Liselotte Højgaard.

Fremgangen får dog ikke champagnepropperne til at springe hos Inge Henningsen.

”Man er nødt til at se på, at der sker en underrekruttering af kvindelige forskere i forhold til antallet af kvindelige kandidater. Andelen af kvindelige forskere går muligvis frem, men det gør kvindeandelen af kandidater også, så underrekrutteringen er for mig at se nogenlunde konstant,” siger hun.

Hvornår er vi der, hvor vi kan begynde at sige: Det går faktisk godt?

”Tja, med et halvt procentpoint om året tager det jo 50 år, det er længe at vente. Jeg er ikke specielt optimistisk. I disse år ser du nedskæringer på fx humaniora, hvor der er mange kvinder. Det gør, at en forholdsvis stor andel af kvinderne vil forsvinde fra universiteterne. Så det, at man ansætter flere kvinder, betyder ikke nødvendigvis, at man får flere kvinder i forskning.”

De nye orakler: Hjernef

Hjerneforskningen får i disse år lov at forklare en hel del aspekter af en menneskelige adfærd, og det er lidt sjovt, for man ved næsten

Hvad kan hjerneforskningen forklare? En hel del, hvis man skal dømme ud fra omtalen og brugen af hjerneforskere som eksperter i massemedierne.

Derfor vil vi udskifte vores partner. Derfor er pokémon go så vanedannende. Derfor er den amerikanske politiker Ted Cruz så upopulær. Derfor er aggressiv handel med aktier farlig for sjæl og legeme. Derfor kan computerspillende drenge ende med at blive socialt handicappede.

Et lille udvalg af de emner, danske og udenlandske hjerneforskere har leveret forklaringer på, når medierne har kastet sig over "neuro-vinklen" på tilværelsens mange store og små spørgsmål.

"I hjernens tidsalder" hed en kommentar, som **Information-journalisten Malin Schmidt** skrev for fem år siden. Her konstaterede hun lettere sarkastisk, at efter 30 år, hvor alt fra køn til læring blev forklaret med sociale påvirkninger og samfundsstrukturer, leverer hjernescanningerne nu den sikre viden, vi har ventet på så længe.

I sidste måned kunne man i Politiken læse en artikel om parforholdets genordigheder, hvor en hjerneforsker blev interviewet som et orakel.

Og noget tyder ganske rigtigt på, at de neurologiske forklaringer nyder stigende popularitet. Spørger man det digitale mediearkiv INFOMEDIA, hvor ofte ordet 'hjerneforsker' har optrådt i danske medier første halvår af 2016, er tallet 1065 – fem gange højere end hvis man laver en tilsvarende søgning for første halvår af 2006.

Ved næsten ingenting

Men måske har neurologiens forklaringskraft i forhold til populære spørgsmål om menneskesindets uransagelige veje nået sin grænse – og lidt til.

Det bekræfter en af dansk neurovidenskabs nestorer – professor og institutleder Albert Gjedde fra KU – som på næsten sokratesk vis erklærer, at man faktisk ved meget lidt om, hvad der foregår i vores hoveder.

"Det er rigtigt, at det er blevet et forklaringsmønster i mange tilfælde. Og hvis nogle mener, at det er baseret på

Hver 5. tvivler på, om deres partner er den rigtige

Mange i parforhold synes, de har valgt den forkerte at leve sammen med. »Velkommen til de normales klub«, siger psykolog.

Foto: DREYER METTE

Gem + Følg f t e

SIGNE THOMSEN OG MILLA MØLGAARD

Louise og Morten var vildt forelskede i hinanden, da de blev kærestere for 16 år siden.

De er stadig sammen, men hendes

“
Man hører om folk, der har levet sammen

(Kilde: Politiken)

en næsten ikke-eksisterende viden om, hvordan hjernen virker, så har de også ret. Dybest set er det en forklaring af, hvor bevidstheden kommer fra, og det er der ingen, der ved", siger Gjedde.

Han vil dog ikke ubetinget sende forklarings-stafetten tilbage til psykovidenskaberne.

"Man står på hver side af en enorm kløft: Neuro-biologien har ikke formået at komme med et svar på, hvor bevidsthed og følelse kommer fra. På den anden side står psykiatrien med alle sine symptomer, adfærd og sygelighed, som ingen har formået at sætte i forbindelse med

misfunktioner i hjernen. Så man er lige vidt."

Det er lidt sjovt at høre en forsker erklære, at man ikke er kommet nogen vegne?

"Med hensyn til detaljerne – hvordan cellerne ser ud og virker – er vi kommet meget langt. Og vi kan behandle folk med medicin og bedøve dem, så de kan blive opereret. Men i forhold til at forstå, hvordan hjernen som helhed virker, der er vi ikke kommet videre. Hvor kommer kærligheden fra, hadet, følelser? Der vil jeg være den første til at sige: Det ved vi ikke," siger Albert Gjedde.

Ikke bedre arbejdsmoral uden SU

Forbehold er ikke velkomne

Den manglende viden om det menneskelige sind er dog ikke noget, man som lægmand mærker meget til. Som sagt optræder hjerneforskere jævnlige i medierne med forklaringer på dette og hint.

Albert Gjedde ser det som udtryk for et lidt uheldigt samspil mellem pressen, der søger opsigtsvækkende resultater og let forståelige forklaringer, og forskere, der gerne vil have omtale af deres forskning.

”Det er sådan en slags dans mellem de to parter. Hjerneforskere får mange opringninger, hvor de bliver bedt om at kommentere deres forskning. Og det kan være svært at komme med begrænsninger og i det hele taget holde begejstringen på et mere afslappet niveau. For hvis det skal omtales og offentliggøres, så kræver det, at der er noget enestående ved det. Derfor er det meget svært at skrue ned for den begejstring, som journalister gerne vil have med i beskrivelsen.”

Gjedde bemærker også, at både universitetet selv og de tidsskrifter, hvor resultaterne bliver offentliggjort, forsøger at markedsføre forskningsresultater med pressemeddelelser, der heller ikke just forsøger at sætte lyset under en skæppe.

Stå fast på at være kedelig

Han har selv oplevet, hvordan især radiointerviews kan være et svært forum, når man gerne vil nuancere og præcisere forskningens resultater og perspektiver.

”Når det skal ud som soundbites, kan man ikke have en forsker, der sidder og væver. Der oplever jeg, at de bliver ved at spørge, indtil man får det pakket ind, så det er så firkantet, at det kan misforstås.”

Hvad skal du eller dine forskerkolleger så gøre, næste gange telefonen ringer?

”Når vi bliver spurgt, skal vi selvfølgelig svare på, hvad vi bliver spurgt om, så seriøst, som det er muligt. Vi må forklare grundlaget for forskningen og sige noget om usikkerheden i fortolkningerne, og hvor meget man kan regne med det. Og så må vi appellere til journalisten om at forstå, at det er forskningens vilkår. Også selv om vedkommende synes, det er det mest kedsommelige, der længe er sagt.”

Måske skulle disse to unge få sig et studiejob i stedet for at hænge over pensum, det vil nemlig forbedre deres chance for at gennemføre, har tænketanken DEA regnet ud. Foto: CBS

I debatten om niveauet for studerendes SU bliver det af og til fremhævet, at lav eller ingen SU kan virke ekstra motiverende, fordi de studerende dermed har mere på spil, når de kaster sig ud i en lang videregående uddannelse.

Tilsvarende anbefalede Produktivitetskommissionen i 2013 at indføre brugerbetaling på uddannelser for at skabe større incitamenter for de studerende.

Og mens regeringen spillede ud med sit SU-forslag fik de støtte fra Tænketanken DEA, som offentliggjorde en analyse, der angiveligt viste, at studerende med mere studiejobber faktisk klarer sig bedre og hurtigere igennem studierne end dem uden studiejob. Ergo: At SU'en sættes ned, er ikke noget problem...

Den kausalslutning undrede dog fysikprofessor Niels Madsen, som protesterede over DEAs analyse. Han var bekymret over DEAs forståelse af SU'ens betydning, for han har set i England, hvad SU betyder.

I England har man ingen SU og en klækkelig brugerbetaling på universiteterne. Men ifølge Niels Madsen, der er

professor i fysik på Swansea University og har undervist i England i ni år, er det ikke noget, der gør de studerende mere flittige end han oplevede, da han var universitetslærer i Danmark.

”Hvis jeg skal sammenligne med studerende på AU, så er der ikke forskel. Det eneste jeg kan se som konsekvens ved, at de betaler en masse penge, er, at forholdet bliver mere klientagtigt. De opfører sig som kunder, og holdningen er lidt, at de forventer, at universitetet skal sørge for, at de får en god karakter. Der tror jeg, man gør de studerende en bjørnetjeneste,” siger Niels Madsen.

Han fortæller, at brugerbetalingen på et almindeligt universitet i England ligger tæt på 100.000 kroner om året.

”De fleste får studieløn og penge fra forældrene, så det kræver at forældrene har penge. Det skaber skaber en social slagside og et udpræget klassesamfund. Men i England har det været sådan så længe, at der ikke rigtigt er nogen, der spekulerer over det mere ...”

Tænk tanken DEA kritiseres påny

- for problematisk analyse. Nu for konklusion om, at studiejob er godt for gennemførelsen, men det er der intet belæg for, siger professor

Regeringens udspil om at spare på SU-udgifterne og hæve loftet for fribeløb har skabt meget debat og mange protester. Et af de ofte hørte argumenter er, at besparelsen dels vil få en social slagside, dels vil ramme det faglige uddannelsesniveau. For med mindre SU vil de studerende være nødt til at tage mere studiearbejde, hvilket vil flytte tid og fokus væk fra studierne.

En aktør, der imidlertid gerne ser SU'en beskåret, er tænketanken DEA. Og netop DEA kom i begyndelsen af september med en analyse, som angiveligt mod-sagde denne pessimistiske udlægning.

DEAs timing var der ikke noget i vejen med, for DEAs analyse blev offentliggjort i de dage, hvor regeringen offentliggjorde sit forslag om reduceret SU, som skal erstattes af studielån. Og DEAs analyse var man næppe ked af i regeringen, for den grove logik-slutning var jo, at dårligere SU bare kan erstattes af mere studiejobberi uden at det betyder studieforlængelse...

DEA: Studiejob forbedrer gennemførelsen

DEAs analyse beregnede sammenhænge mellem studiejob og risikoen for ikke at gennemføre studiet. Og den beregning viste – overraskende for mange – at det ikke er forsinkende for studiet at have studiejob. Faktisk tværtimod: **”Det at have et studiejob ved siden af SU mindsker sandsynligheden væsentligt for at falde fra studiet. Det gælder både på bachelor- og kandidatdelen”** - konkluderede DEA-notatet.

Analysen er en såkaldt registeranalyse baseret på oplysninger om 135.227 unge, der har studeret på landets universiteter 2008 til 2014. Den fortæller ikke, hvorfor det er sådan, men **DEAs direktør Stina Vrang Elias** forklarer årsagssammenhænge med, at de unge lærer at arbejde disciplineret.

”Mit bud er, at et studiejob virker disciplinerende også i forhold til studielivet. Man skal ud og gøre sig umage og skabe værdi på en arbejdsplads, hvilket, jeg tror, kan inspirere mange unge”, siger Stina Vrang Elias i pressemeddelelsen.

Professor: Ingen korrelation

Men spørgsmålet er, om DEA har været

Jeg kan kun sige, at vores økonomer mener, de har kontrolleret så godt, det kan lade sig gøre, for at sikre, der faktisk er den her sammenhæng

Stina Vrang Elias

lidt for friske i deres kausal-slutning omkring effekten af et studiejob. Det har flere i hvert fald bemærket.

Niels Madsen er professor i fysik ved Swansea University. Han er ”chokeret” over, at DEAs analytikere har overset væsentlige matematiske principper: ”Det bekymrende, når tænketanken bruger statistikken til at drage så vidtgående konklusioner”.

Han læste om DEAs konklusioner i Weekendavisen, og studsede med det samme over den måde, de bruger statistikken:

”De har kun etableret, at der er en korrelation mellem studiearbejde og gennemførelse. Men det beviser ikke, at det er arbejdet, der gør, at de studerende gennemfører. Det kunne også være den omvendte kausalitet – at dygtige studerende, der klarer sig godt, har mere overskud til at tage studiejob”, siger Niels Madsen.

Han mener, DEAs analyse mangler nogle helt grundlæggende trin, før de kan begynde at drage deres konklusioner.

”Når de har konstateret korrelationen, må næste skridt være, at de sandsynliggøre, at det ikke bare er en tilfældighed. Det kræver, at man eliminerer andre forklaringer, og i det her tilfælde kræver det altså blandt andet, at de udelukker, at det skyldes, at de dygtige studerende bedre har tid til at tage et arbejde”, siger han.

Djøf: Savner fokus på arbejdsomfang

Niels Madsen står ikke alene med sin undren. I Djøf er holdningen også, at DEA går galt i byen med deres brug af studenterstatistikken.

”Der er ikke den kausal-sammenhæng, som DEA siger, der er. Jeg mener

ikke, man kan sige, at studenterjobbet mindsker sandsynligheden for at falde fra. Det kan også være fordi, dem, der har studiejob, i høj grad er de ambitiøse studerende, der klarer studierne godt. Og de tænker også i CV og de fremtidige karrieremuligheder, som studiejobbet i høj grad åbner for. Vores kendskab til de studerende gennem analyser og rådgivning peger på denne sammenhæng”, siger Wenche Marit Quist, der er forsknings- og uddannelsespolitisk chef i Djøf.

Hun peger også på, at DEAs analyse ikke dykker ned i, hvor meget de studerende arbejder.

”For os er problemstillingen ikke, om folk skal have studiejob – det er omfanget. Og det giver analysen overhovedet ikke grundlag for at belyse. Vores anbefaling er 15 timer i gennemsnit om ugen, for studiet skal være det, der fylder mest i en studerendes liv. Så problemet er i mine øjne, at analysen bliver brugt til at sige, at det er uproblematisk at studerende arbejder ved siden af, mens vi peger på, at omfanget er afgørende.”

Djøf: Et politisk indlæg

I regeringens SU-udspil, der indgår som en del af den såkaldte 2025-plan, vil SU-grundbeløbet blive beskåret, men samtidig hæves fribeløbet for, hvor meget en studerende må tjene, uden at blive trukket i SU. Og i det lys er det vigtigt, at man ikke tror, at ubegrænset studiearbejde er gavnligt for studiet, mener Djøfs forsknings- og uddannelsespolitiske chef Wenche Marit Quist.

Er DEAs input et indlæg i den verserende SU-debat?

”Ja, det er det da. Ellers skulle det da være pudsigt, at man laver en analyse lige op til de politiske forhandlinger.”

At DEA konkluderer på denne måde uden at have ordentlig statistisk belæg – er det sjusk, eller har de en dagsorden, de vil fremme?

”DEA mener, SU'en er for generøs, og vil gerne have den beskåret. Det har de anbefalet før, så det ved vi godt, og vi er uenige. Og set i lyset af deres tidligere angreb på SU'en er det svært ikke at se den her analyse som et input til SU-diskussionen.”

DEAs tvivlsomme analyser

DEA-direktør: Vores økonomer mener ...

Stina Vrang Elias, direktør for DEA, fastholder imidlertid, at analysen og konklusionen er plausibel. Hun forklarer, at man ikke blot ser på den simple korrelation mellem studiejob og gennemførelse, men også inddrager en række andre faktorer, der kunne spille ind på motivationen for at tage et studiejob – studieretning, sygdomshistorik mv. – for at kvalificere, at der er en sammenhæng mellem det at have studiejob og det at gennemføre studiet.

Men kritikken lyder, at I skal kunne udelukke, at det er modsatte kausalitet, der gør sig gældende. Kan I det?

”Jeg kan kun sige, at vores økonomer mener, de har kontrolleret så godt, det kan lade sig gøre, for at sikre, der faktisk er den her sammenhæng,” siger Stina Vrang Elias.

DEA-direktør: Det handler ikke om SU

Når DEA analyserer sammenhængen mellem studiejobs og frafald, var det så ikke relevant for DEAs analyse at inddrage arbejdets omfang som en faktor?

”Jeg vil ikke sige, det ikke er relevant, det indgår bare ikke i vores analyse. Det er klart en overvejelse, at vi senere skal se på arbejdstidens længde. Men lige nu føler vi os ret overbevidste om, at de 18 timer om ugen, ph.d'en når frem til, er en god indikation for niveauet,” siger Stina Vrang Elias.

Selv om DEAs analyse kom lige midt i regeringens lancering af et nyt SU-system afviser DEA-direktøren, at analysen var et indlæg i den verserende debat.

”Vores analyse viser, at det ikke kun er studiejobbet, men også andre faktorer, der afgør om man gennemfører på normeret tid. Den viden kan man tage med ind i debatten. Men jeg vil være varsom med at lave koblingen mellem studiejob og besparelse af SU'en.

Men DEA vil gerne spare på SU?

”Ja. Vi har været ude og sige, at der er noget i balancen mellem SU og uddannelsesudgifter, som ikke er rigtig. Men det er jo en politisk diskussion. Vi laver ikke koblingen til studiejob.”

lah

DEA er en såkaldt tænketank, som er del-finansieret af nogle uni'er og nogle uni-fakulteter, selv om tænketankens analyser er kritiseret for at være metodisk tvivlsomme og for at deres anbefalinger er politiserede i en regeringsvenlig eller nyliberal vinkling.

DEAs analyser trækker da også et spor af kritik efter sig.

AAU-uddannelsesekspert har analyseret nogle af DEAs analyser og siger, at de er båret af en bestemt argumentationsinteresse. Konklusioner er givet på forhånd. DEA laver lobbyisme som en politisk lobbyorganisation, for fagligt holdt deres analyser ikke vand.

DEA i 2015: 'Fedt på uni', som kan skæres

Senest tænketanken var i stormvejr, var da uni-minister Esben Lunde Larsen i eftersommeren 2015 begrundede store besparelser på uni'erne og begrundede dem med, at de var ”kornfedt”.

Den analyse blev fulgt op af DEAs politiske chef, Jannik Schack: ”**Jeg tror ikke, at besparelserne kommer til at føre til de store styrblødninger på uddannelsesområder i første hug. Man kan sikkert godt spare to procent, uden at det fører til de store problemer på institutionerne, hvis man har fokus på kvalitet**”. Uddannelseschefen udtalte også, ”**at der er indici på, at systemet måske har noget fodt, og at man godt kunne gøre tingene smartere**” – uden dog at præcisere disse indici, ligesom han heller ikke anviste, hvor der kunne spares.

Det blev mødt af kritik af RUC-rector Hanne Leth Andersen, som mener, at DEA laver ”enkelte svipsere” engang imellem. Men DEA-direktør Stina Vrang Elias fastholdt analysen, bl.a. med henvisning til, at styringsmæssige mekanismer kan revideres: Taxametersystemet, udviklingskontrakter, akkreditering, evaluering, dimensionering, fremdrift m.m.

På spørgsmålet om, DEA ikke har store ideologiske sammenfald med den neoliberale tænketank CEPOS svarede hun: ”**DEA laver analyser og undersøgelser, som vi ikke kender udfaldet af og ikke ved, hvor ender. Derfor vil jeg fastholde, at DEA ikke er en politisk og ideologisk tænketank ...**”

jø

(FORSKERFORUM 288, okt. 2015).

DEAs analyse skabte dog så meget debat og nogle uni-fakulteter mente, at den var så fagligt problematisk, at de meldte sig ud af DEA.

DEA i 2014:

'Der er et bachelor-arbejdsmarked

Det såkaldte Kvalitetsudvalg anbefalede i april 2014, at bachelortrinet skulle være afgangstrin for de fleste studerende. Det vakte stor debat, bl.a. fordi der bevisligt ikke er noget arbejdsmarked for bæere. Arbejdsgiverne foretrak de mere velkvalificerede kandidater.

Men DEA konstruerede data som angiveligt beviste, at der er et ba-arbejdsmarked. Man præsenterede to undersøgelser som bevis.

DEA havde kørt hidsig lobby-kampagne for at få ba-trinnet som afstignings-trin og man kaldte Kvalitetsudvalgets bachelorforslag for ”særdels velkomment”. Afskaf retskravet og sats på bachelorerne, lød sammenfatningen af DEAs pressemeddelelse (april 2014).

Og så præsenterede DEA ellers to undersøgelser, som angiveligt beviste, at der er et ba-arbejdsmarked. Dels en som viste, at 60 pct. af virksomheder er parate til at ansætte bæere, ”hvis deres kompetencer er mere målrettede arbejdsmarkedets behov”. Og dels henviste man til en statistik, der angiveligt viste, at folk, som var stået af på ba-trinnet faktisk var i job. Summa summarum: Der er et ba-arbejdsmarked.

Men uddannelsesekspert Palle Rasmussen fra Aalborg gav ikke meget for DEAs brug af data. Han kaldte analyserne for manipulerende og bias'ed. Deres konklusioner var givet på forhånd ud fra en politisk argumentations-interesse. Dels var arbejdsgiverne slet ikke stillet kontrolspørgsmål om deres interesse i bachelorer, så derfor var det givet på forhånd, at de erklærede sig positive overfor bachelorer. Og dels indgik det slet ikke i DEAs analyser, om bachelorer i job faktisk har akademisk arbejde i forlængelse af deres ba-grad, eller om de er postarbejdere ... (FORSKERforum 274).

Læringsformer: Det projekt

Det er let at se en rød tråd i Knud Illeris' tilværelse. Fra studenterkurset i treserne, hvor klassen blev provokeret af en lærer til kollektivt at tage ansvar for, at alle ville få studenterhuen, over mange års pædagogiske udvikling med fokus på det projektorienterede gruppearbejde, til i dag, hvor han møder Forskerforum i hjemmet på godset Svanholm – det store kollektiv, hvor han siden 1979 har været med til at løfte i flok og gøre fællesskabet til en livsstil.

”Jeg har ikke opfundet det projektorienterede gruppearbejde. Den fjer skal jeg ikke have i hatten.” Det skynder Knud Illeris sig at slå fast og sender i stedet fjere videre til bl.a. Jens Bjerg og Henning Salling Olesen, henholdsvis tidligere og nuværende professor ved RUC.

Men ingen tvivl om at Knud Illeris både nationalt og internationalt står som en af cheffideologerne bag den læringsfilosofi, der først og fremmest har tegnet RUC og AAU, men som gennem årene har forgrenet sig ud i en stor del af det danske uddannelsesområde.

I dag har den gamle professor og læringsmester – som han blev kaldt i festskriftet ved hans pension – rundet 77 år, og i en nyudgivet selvbiografi ser han tilbage på et liv i læringens tegn.

Sent psykologi-studium

Det startede sjovt nok med, at han ikke havde det godt med skolen.

”I 8.-9. klasse havde jeg det ret dårligt med skolen – eller rettere med det, vi skulle lære. Jeg følte mig fremmed over for en stor del af indholdet”.

Derfor gik Illeris ikke selv bogens vej. Ikke i begyndelsen, i hvert fald. I stedet for gymnasiet kom han i lære i rejsebranchen, inden han som 27-årig valgte at lægge hele tilværelsen om og starte på et studenterkursus. Men skepsissen overfor det etablerede uddannelsessystem tog han med sig.

”Fra starten delte jeg ikke den forståelse, at det faglige indhold uden videre er det centrale i uddannelsen. Jeg havde hele tiden både fokus på det faglige indhold og den personlige udvikling,” siger han.

Hvis man som ung forsker anno 2016 kigger på levnedbeskrivelserne for ældre forskere, er det ofte med en vis misundelse i forhold til, hvor let hånd, de faste forskerstillinger blev drysset ud med for 30-40 år siden. Sådan var det også med Illeris. Han blev sågar ansat i et adjunktur på RUC *inden* han havde fået sin magistergrad.

Knud Illeris var som RUC-pioner med til at indføre det projekt- og gruppearbejde, og det g

Fællesskabet har været en rød tråd for Knud Illeris, både i hans pædagogik og hans privatliv. Siden 1979 har han boet i økokollektivet Svanholm.

Baggrunden var dog, at han i sit psykologi-studium havde fokuseret på læringspsykologi, og i den forbindelse havde udarbejdet en 500 siders rapport efter at have fulgt forsøg med projektorienteret gruppearbejde på Blaagaard Seminarium under bl.a. Jens Bjerg igennem et år. Han havde således uddannet sig til lidt af en ekspert i den arbejdsform, der skulle være en rød tråd på det projekterede universitet.

Socialdemokratiets uni' med nye læreformer

Der var stærke politiske kræfter bag oprettelsen af universitetscentrene i Roskilde og Aalborg. Uddannelserne skulle demokratiseres og der skulle nye læringsformer til som erstatning af professorvældet:

”Socialdemokratiet havde et stærkt politisk ønske om et universitet, der også orienterede sig mod arbejderbørn. Det ønske kom i samspil med Danske Studerendes Fællesråd, hvor der sad folk som Henning Salling Olesen, Børge

Klemmensen og Anders Mathiesen, der havde klare tanker om, hvad de ville med pædagogikken. Vi mente, at projektarbejdet ikke bare ville forbedre den faglige læring, men også åbne op for unge med ikke-akademisk baggrund,” fortæller Illeris.

I dag er det projektorienterede gruppearbejde en naturlig del af mange fags læringsformer. Men i 60'erne og 70'erne var det langt fra alle de nyansatte lærere, der delte det progressive syn på de pædagogiske arbejdsformer.

”Der burde have været en eller anden form for uddannelse af lærerne til at blive projektvejledere. De blev jo ansat på deres akademiske kvalifikationer. Jeg var heldig – i mit hus var der to foruden mig, der var pædagogisk velkvalificerede. Men der var også en, der hverken var kvalificeret eller engageret med hensyn til projektvejledning. Det oplevede man for eksempel når vejledere begyndte at docere for grupperne i stedet for at hjælpe dem med deres projekter.”

Projektarbejdets dilemma: De svage og de stærke

Et af de dilemmaer, der hele tiden har fulgt med det gruppebaserede projektarbejde, er håndteringen af fagligt svage studerende. Knud Illeris har i dag samme tilgang som dengang: de stærke skal ikke konkurrere med de svagere, men hjælpe dem med at blive stærkere.

“

I de sidste 15-20 år er udviklingen decideret gået i en anden retning. Vi har fået flere og flere prøver og tests, stramninger af pensum, stramninger ...

Knud Illeris

orienterede gruppearbejde

Jorde ham til guru som uddannelsesforsker. Nu er han stoppet som professor som 77-årig.

”Jeg tænkte, at min opgave var at gøre, hvad jeg kunne for at de svage elementer blev gode nok. Det er klart, man kan ikke sige, frafaldet skal være nul. Men det har altid været en idealforestilling, at de studerende selv skulle indse, hvis de ikke er gode nok.”

Han erkender, at det er en utopisk idealforestilling:

”Jo, men den er oppe imod en anden urealistisk forestilling, nemlig at alle, der kommer igennem de traditionelle systemer, også er gode nok. Enten kasserer man nogle, der kunne være blevet rigtig gode, eller også får man nogle igennem, der ikke er gode nok,” siger Illeris.

Som eksempel på, at den traditionelle individuelle vurdering også har svagheder, nævner han en gruppeeksamen, hvor en historieprofessor var censor.

”Han var helt stålsat på, at der skulle differentieres. Den ene skulle have ti, og de andre kunne højst få syv. Men set med mine briller var situationen, at der var en, der kunne snakke for sig, og tre der ikke snakkede så godt, men fagligt set var de på samme niveau.”

Retraditionalisering af læringsprocesser og uni-systemer

Det er med lidt blandede følelser, Knud Illeris ser på situationen for de læringsidealer, han i snart et halvt århundrede har forsøgt at udbrede. For selv om projektorienteret gruppearbejde i dag er en brugt og anerkendt arbejdsform på alle uddannelsesniveauer og også nyder stigende udbredelse internationalt, er der stærke tendenser, der trækker i modsat retning.

”I de sidste 15-20 år er udviklingen decideret gået i en anden retning. Vi har fået flere og flere prøver og tests, stramninger af pensum, stramninger af adgangskrav, og en karaktergivning i gymnasiet der i mine øjne nærmest står i vejen for undervisningen. Politikere og økonomer er optaget af at effektivisere på alting, lige fra børnehaveklassen, og man ser ikke, at denne styring har en tendens til at hæmme både den faglige og personlige udvikling,” siger Illeris.

Er det ikke en naturlig reaktion på presset fra de store uddannelsesårgange, at man tager styring og sætter klare rammer for at sikre et fagligt niveau?

”Jo. Men når man på et tidspunkt

åbner sig lidt op for, at det ikke altid er så hensigtsmæssigt med alt for stramme rammer, så bruger man forhåbentlig nogle af de penge, der er sparet, på en øget fleksibilitet og lokal selvstyring.”

Redningsplanken: Det moderne erhvervsliv

Men Knud Illeris har ikke mistet håbet.

Og redningen, som han håber på, ser han måske lidt overraskende komme bl.a. fra erhvervslivet. Lidt spøjst at høre fra en af det røde RUCs gamle banerførere, og så midt i Svanholm. Men dengang i RUC's unge dage var det også

de mere avancerede dele af erhvervslivet, der evnede at se progressivt på de nye læringsformer.

”Erhvervslivet har virkelig brug for folk, der er kreative, innovative og kan flytte sig. Men der er ikke brug for folk, der ikke kan tænke selv – og det kan de let kan ende med at få med den aktuelle tilgang. Den slags moderne nødvendigheder er der folk i det private erhvervsliv, der har øje for, og som samtidig har den gennemslagskraft, der skal til for at få en fornyelse,” siger han. ”De har øje for, at staten ikke skal blande sig så meget. Der skal være mere frihed for de enkelte institutioner og helt ned på gulvplan for underviserne og de lærende.”

lah

Provokeret til holdånd

(Uddrag fra Knud Illeris' selvbiografi 'Liv og læring')

Da vi efter sommerferien skulle starte på det andet år på Toftegård Studenterkursus, var der sket det, at de to matematikerklasser var blevet slået sammen, fordi præcis halvdelen af de oprindelige 48 elever nu var faldet fra. I denne situation lagde vores geograf- og biologilærere, Martin O. Nielsen, ud med en mildest talt provokerende bemærkning om, at han godt ville vædde en kasse øl på, at der højst ville være otte af os, der ville komme igennem som studenter næste sommer! Martin var ellers en udmærket og kammeratlig underviser, som vi havde det godt med. Men denne bemærkning var ligegodt en tand for grov. Og den blev tændsatsen til et forløb, der fik en helt anden karakter og et resultat, som Martin næppe kunne have drømt om.

Vi var rasende, og umiddelbart efter timen holdt vi et ret kaotisk klassemøde, hvor det faktisk lykkedes os at nå frem til en fælles forståelse om, at vejen frem måtte være, at vi ville arbejde mere sammen, hjælpe hinanden, udveksle opgaver, spørge hinanden om det, vi ikke umiddelbart kunne forstå osv. En helt konkret beslutning var, at nogle stykker af os skulle snakke med lærerne, en ad gangen, med nogle enkelte undtagelser, som vi anså for at være for håbløse. Ikke højtidelige møder eller den slags, men

en løs snak i et frikvarter eller måske et par gange eller tre, hvis der var brug for det. Lærerne havde jo en kolossal betydning, ikke alene fordi de forvaltede undervisningen, men også fordi de gav os de årskarakterer, der var to tredjedele afgørende for, om vi bestod.

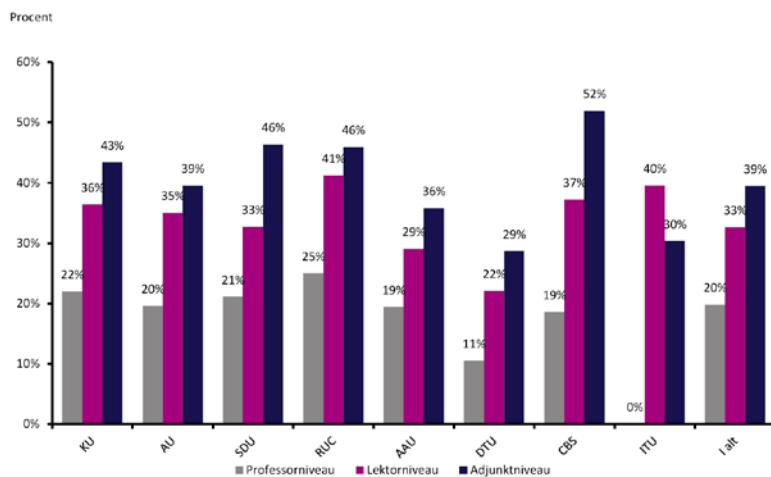
Det med at prøve at medinddrage lærerne var nok det mest afgørende træk, for de unge lærere var faktisk enormt påvirkelige og solidariske, og vi fik dem til at bruge mere af tiden på at forklare os tingene og understrege, hvad der var vigtigt, i stedet for at ”høre os” i dagens lektie, og generelt at koncentrere sig meget mere om at hjælpe de fagligt svageste elever.

(...)

Og faktisk blev slutresultatet af hele dette forløb, at vi alle 24 blev studenter. Vi fik aldrig den lovede kasse øl, men det kunne også være det samme. Glæden var stor i alle lejre, og vi var en del, der havde fået noget at tænke over. Personligt oplevede jeg alt dette som en meget håndfast bekræftelse på, at man lærings- og uddannelsesmæssigt kunne få temmelig meget ud af at gøre nogle ting anderledes, end man plejede at gøre.

KILDE. Knud Illeris: *Liv og læring*, Roskilde Universitetsforlag 2016)

Udgiveradresseret maskinel magasinpost id-nr.: 42026
Alt henvendelse: dm@dm.dk, telefon 3815 6676

Denne statistik skal nu udgives som et 'Talentbarometer'. Det giver flere damer i forskning.

Kønsstatistikens nye klæder

Ministeren lancerede nyt ligestillingsinitiativ. Hun gav gammel statistik et nyt navn: Talentbarometeret

Det står skidt til med kønsligheden i dansk forskning. Det måtte uddannelsesminister Ulla Tørnæs desværre erkende i pressemeddelelse i sensommeren. Men heldigvis har hun råd for det: Vi skal have et "talentbarometer. Det skal tilskynde til den ligestilling, forskningsverdenen har sukket efter i årevis.

Barometeret er noget så smart som en liste, der viser, hvor stor en andel af forskerne på de forskellige universiteter, der er kvinder.

Sådan en liste skal nok får rettet op på tingene.

"Jeg tror på, at universiteterne er sådan indrettet, at de vil præsentere sig pænt over for hinanden og omverdenen, og derfor vil gøre alt for at arbejde i retning af en bedre fordeling af kønnene," forklarede Tørnæs selv om barometerets effekt.

Og at det virkelig er en sag, som ligger minister på sinde, viste sig ved, at hun slet ikke brugte udtryk som "match" eller "vækst og velstand" eller "innovation", da hun forklarede nyskabelsen.

Statistikken fik bare nyt navn

Problemet er bare, at barometeret slet ikke er nyt. Ministre og embedsmænd har haft og udgivet opgørelsen i årevis.

Så sent som i august kunne man læse præcis tallene i et notat på ministeriets

hjemmeside. Og går man tilbage i gamle statistikker over forskerbestanden, kan man også finde tallene. Der er altså masser af empiri at kunne vurdere effekten af et talentbarometer ud fra.

Man kan selvfølgelig undre sig lidt over, hvilken forskel det skulle gøre at udgive den samme statistik igen, blot under et nyt navn?

BAGSIDENS kvindesags-reporter spurgte ministeren, pr. email.

Ministeren: Årlig dialog

Er det ministeriets erfaring, at de sammenligninger, UFM løbende har udgivet, har motiveret og inspireret universiteterne til at gøre alt for at arbejde i retning af bedre fordeling af kønnene?

"Jeg oplever, at universiteterne er opmærksomme på udfordringen, og der er gang i mange forskellige tiltag rundt omkring på institutionerne. Vi kan se, at udviklingen går den rigtige vej, men desværre kun meget langsomt. For at løfte problemstillingen endnu højere op på universiteternes dagsorden vil jeg derfor en gang om året indkalde rektorerne til et møde, hvor universiteterne kan udveksle erfaringer og drøfte, hvordan vi får bragt flere kvindelige forskertalenter i spil", svarer ministeren pr. email.

Vil det gøre en nævneværdig forskel, at sammenligningen nu skal udkomme

som et 'talentbarometer' frem for at indgå i UFM's løbende opgørelser over forskerbestanden?

"Det var en af anbefalingerne fra Taskforcen for Flere Kvinder i Forskning, at Uddannelses- og Forskningsministeriet sammen med Danske Universiteter bør etablere et talentbarometer, hvor udviklingen i forhold til at få bragt kvindelige forskertalenter i spil på højeste niveau kan følges ud fra centrale parametre. Den anbefaling følger jeg nu op på, fordi jeg mener, at initiativet kan være med til at skabe større opmærksomhed om udfordringen og danne grundlag for en diskussion om, hvilke tiltag der bedst virker ude på universiteterne."

Vil det være forkert at bruge betegnelsen 'gammel vin på nye flasker' om det annoncerede talentbarometer?

"Ja, det vil være forkert. Talentbarometeret er et redskab til at skabe større synlighed om, hvordan tallene udvikler sig. Præcist hvilke tal, der kommer til at indgå, er endnu ikke endeligt afklaret. Barometeret skal ses i sammenhæng med de årlige dialogmøder, som jeg indkalder rektorerne til, hvor barometeret skal bruges som afsæt for drøftelser af, hvad vi kan gøre for at sætte mere skub i udviklingen."